

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θέμα εργασίας: “Τα εγχειρίδια των Εικαστικών της Α΄ και Β΄ τάξεων του Δημοτικού Σχολείου και η χρήση τους στην προσχολική ηλικία”

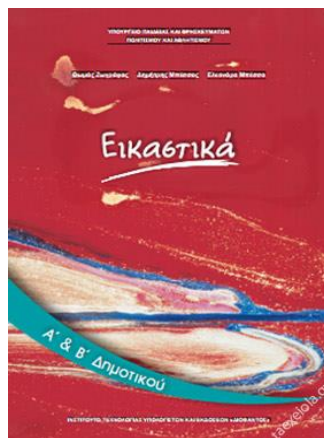
Title: “The visual arts hand books of the first and second grande in primary schools and their use in pre-school education”

Επιμελήτρια εργασίας: Ευθυμία Ρωμανίδου

AEM: 2602

Α΄ Επόπτρια εργασίας: Ιφιγένεια Βαμβακίδου

Β΄ Επόπτρια εργασίας: Ευδοξία Κωτσαλίδου

Φλώρινα, Σεπτέμβριος 2016

Πίνακας Περιεχομένων	2
Πρόλογος	4
Εισαγωγή	4
Κεφάλαιο 1 ^ο	
Αισθητική Αγωγή και εκπαίδευση	5
Η εκπαίδευση και η εκπαιδευτική σημασία της τέχνης και των Εικαστικών τεχνών	7
Κεφάλαιο 2 ^ο	
2.1. Η εικαστική αγωγή στην προσχολική Εκπαίδευση	12
2.1.1. Διαθεματικό Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών για το Νηπιαγωγείο	12
2.1.1.2. Βασικές αρχές του Διαθεματικού Ενιαίου Προγράμματος Σπουδών για το νηπιαγωγείο	14
Κεφάλαιο 3 ^ο	
Η Εικαστική Αγωγή στο Δημοτικό Σχολείο	16
3.1. Διαθεματικό Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών για το Δημοτικό	
3.1.2. Ο νέος προσανατολισμός της εκπαίδευσης: το Νέο Σχολείο.	
3.2. Το γενικό πλαίσιο των Δ.Ε.Π.Π.Σ και Α.Π.Σ	18
3.3. Γενικές αρχές του (Δ.Ε.Π.Π.Σ) και των επιμέρους (Α.Π.Σ)	19

3.4. Διαθεματικό Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών για τα Εικαστικά στο Δημοτικό Σχολείο	20
3.4.1. Σκοπός της διδασκαλίας των Εικαστικών	21
3.4.1.2. Ειδικοί σκοποί διδασκαλίας των Εικαστικών για το Δημοτικό Σχολείο	
3.5. Εργαστήρια Εικαστικών για το Δημοτικό	22
3.6. Διδακτικό υλικό για το μάθημα των Εικαστικών στο Δημοτικό Σχολείο	23
Κεφάλαιο 4 ^ο	
4.1. Τα σχολικά εγχειρίδια των Εικαστικών για την Α΄ και Β΄ Δημοτικού (γενική περιγραφή)	22
4.2. Διδακτικοί Στόχοι μαθήματος Εικαστικών για την Α΄ και Β΄ Δημοτικού	25
4.3. Δομικά χαρακτηριστικά του σχολικού εγχειριδίου	41
4.4. Συγκριτική μελέτη βιβλίου μαθητή Εικαστικών για την Α΄ και τη Β΄ Δημοτικού με το Τετράδιο Εργασιών και το Βιβλίο του Δασκάλου	43
4.5. Συμπεράσματα- Αλλαγές που επιφέρουν τα σχολικά εγχειρίδια των Εικαστικών	54
Βιβλιογραφία	57

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η επιλογή του συγκεκριμένου θέματος αποβλέπει στη διερεύνηση της στοχοθεσίας και των περιεχομένων μάθησης που περιλαμβάνουν τα διδακτικά εγχειρίδια του μαθήματος της Εικαστικής Αγωγής, τα οποία απευθύνονται στους μαθητές των μικρών τάξεων του Δημοτικού Σχολείου (Α΄ και Β΄). Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι το σχολικό εγχειρίδιο συνιστά το βασικό εργαλείο του εκπαιδευτικού κατά την άσκηση του ρόλου του, στόχος μας ήταν να διερευνήσουμε κατά πόσο τα νέα σχολικά εγχειρίδια για το μάθημα των Εικαστικών της Α΄ και Β΄ Δημοτικού είναι εναρμονισμένα με τη φιλοσοφία, τις αρχές και τους στόχους διδακτικής της τέχνης στους μαθητές της πρωτοσχολικής ηλικίας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ιστορική διαδρομή της «τέχνης των παιδιών»

Μια ενδιαφέρουσα διαπίστωση που καταλήγει κάποιος ανασκοπώντας την αντίστοιχη βιβλιογραφία είναι ότι κανένας δεν φάνηκε να δίνει προσοχή σε αυτά που τα παιδιά σχεδίαζαν ή ζωγράφιζαν αυθόρμητα πριν από το 1880, αν και έχουμε πολλούς λόγους να πιστεύουμε ότι τα παιδιά σχεδίαζαν από μόνα τους ακόμη και πριν από το 19ο αιώνα. Το γεγονός που ώθησε τους 95 εκπαιδευτικούς, καλλιτέχνες και θεωρητικούς της εποχής εκείνης να παρατηρήσουν τι έκαναν τα παιδιά στο ελεύθερο χρόνο τους, κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών του 19ου αιώνα αποτέλεσε, το ιστορικό γεγονός της «ανακάλυψης της τέχνης των παιδιών». Είναι κατά τη διάρκεια εκείνης της περιόδου, πάνω κάτω δηλαδή τότε που ο μοντερνισμός ως καλλιτεχνική κατεύθυνση άρχισε να εδραιώνει την θέση του στην Ευρώπη, που παρατηρούμε για πρώτη φορά ένα ενδιαφέρον για την παιδική ηλικία. Αυτή δεν θεωρείται πλέον απλά ο πρόδρομος στην ενήλικη ζωή, αλλά ένα τελείως ξεχωριστό, ευδιάκριτο στάδιο ανάπτυξης του ατόμου (Meeson, 1985). Η κοινωνική αυτή μεταστροφή στην αντίληψη για την παιδική ηλικία θα διαδραματίσει έναν πολύ σημαντικό ρόλο στην ανάδειξη της παιδικής τέχνης. Το ενδιαφέρον για τη σπουδαιότητα της ζωγραφικής τέχνης του παιδιού ξεκινάει μόλις το 1887 όταν ο Corrado Ricci υπογράφει την πρώτη μελέτη. Ήδη το 1905 ο Wassily Kandinsky, συλλέγει παιδικά σχέδια προσπαθώντας να ανακαλύψει την πρωταρχική αξία της τέχνης του παιδιού. Το 1912 στην έκδοση «Der Blaue Reiter», παιδικά σχέδια συνυπάρχουν παράλληλα με έργα

επόνυμων καλλιτεχνών όπως Picasso, Matisse, Rousseau. Οι επιρροές που δέχτηκαν από το παιδικό σχέδιο είναι εμφανείς στα έργα του Pablo Picasso και του Paul Klee, καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Το 1920 ο John Dewey, φιλόσοφος και εκπαιδευτικός διατυπώνει την άποψη « Η έκφραση του παιδιού στην τέχνη είναι μία γνήσια μορφή τέχνης» (Dewey, 1934). Το ενδιαφέρον για τους πρωτόγονους, μη ευρωπαϊκούς πολιτισμούς είναι μία όψιμη ρομαντική αντίδραση σε μια βιομηχανική εμπορευματοποιημένη κοινωνία. Ισχυροποιείται, με τον τρόπο αυτό, δεσμός μεταξύ του πρωτόγονου στοιχείου και της αθωότητας της παιδικής ηλικίας. Το μικρό παιδί, όπως και ο πρωτόγονος άνθρωπος δεν έχει καμία καθοδήγηση στην τέχνη και είναι απαλλαγμένο από δυτικές συμβάσεις και περιορισμούς. Αυτή η σχέση πρωτόγονου και παιδικού σχεδίου αποκτά σημαντική δυναμική και προσδίδει στην παιδική ηλικία εξέχουσα γοητεία στα πλαίσια της ιδεολογίας του μοντερνισμού. Οι φαινομενικά αυθόρμητες εικόνες των παιδιών εμφανίζονται απαλλαγμένες από συμβατικούς καλλιτεχνικούς κανόνες, μία σημαντική προσ-λαμβάνουσα της ιδεολογίας του μοντερνισμού (Meeson, 1985). Τα παιδιά της φυλής των Καλάς κάτοικοι στο ΒΔ Πακιστάν σχεδίαζαν με τα δάχτυλα στο χώμα, αφήνοντας εφήμερα ίχνη. Τα έργα που δημιούργησαν τα παιδιά ως πρώτα δείγματα γραφής, ακολουθούν τα ίδια αρχετυπικά πρότυπα. Επιπλέον, η δυνατότητα πρόσβασης του ατόμου στον εσωτερικό εαυτό του, κάτι στο οποίο το παιδί φαίνεται να είναι τόσο έμπειρο, είναι ομολογουμένως το αποτέλεσμα και μιας άλλης θεωρητικής παράδοσης που εμφανίστηκε στις αρχές του αιώνα, αυτή του S. Freud. Ο Freud είναι ασαφής για το πως ακριβώς η τέχνη, τα όνειρα και το υποσυνείδητο συνδέονται μεταξύ τους, αλλά η σύλληψή της έννοιας του τελευταίου ως ρυθμιστή της συμπεριφοράς, παρείχε το πλούσιο υλικό για τη θεωρία της παιδικής τέχνης. Οι ιδέες του Freud καλλιέργησαν την πεποίθηση ότι η προέλευση της καλλιτεχνικής μεγαλοφυΐας πρέπει τώρα να αναζητηθεί στα όνειρα, στο υποσυνείδητο και φυσικά στην «ηλικία των ονείρων», την παιδική ηλικία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1. Αισθητική Αγωγή και Εκπαίδευση

Σήμερα, η έννοια της αισθητικής που σχετίζεται με την εκπαίδευση γίνεται κυρίως αντιληπτή σαν προσδιορισμός στην αγωγή· και ο όρος αισθητική αγωγή περιγράφει το σύνολο μαθημάτων που προσφέρουν στα παιδιά ορισμένες εκφραστικές δυνατότητες, διδάσκοντάς τα τεχνικές χρήσης των υλικών στην τέχνη, και δεξιότητες

που σχετίζονται μ' αυτήν. Υπ' αυτή την έννοια, η αισθητική αγωγή δεν είναι ακριβώς αυτό που διατείνεται πως είναι: θα χαρακτηριζόταν πολύ πιο εύστοχα σαν "κύκλος μαθημάτων καλλιτεχνικής έκφρασης" και, σαν τέτοια, είναι ασφαλώς κάτι πολύτιμο (Ανδριόπουλος, (χ.η.). Αισθητική αγωγή είναι η καλλιέργεια για την ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας του ατόμου ώστε να αντιλαμβάνεται, να διακρίνει και να ευαισθητοποιείται απέναντι στο ωραίο, όπου αυτό και αν βρίσκεται (Κανελάκη – Κανάκη, 2009). Σύμφωνα με το Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, η αισθητική αγωγή απαρτίζεται από την διδασκαλία τριών μαθημάτων, την Εικαστική, τη Θεατρική και τη Μουσική αγωγή. Τα μαθήματα αυτά συνθέτουν την Αισθητική Αγωγή που έχει ως σκοπό της την καλλιέργεια τριών φυσικών λειτουργιών του παιδιού. Θέλει να καλλιεργήσει και να ασκήσει, α) τις αισθήσεις (βλέπω, ακούω, αγγίζω, κινούμαι, αισθάνομαι), β) την αντίληψη (αποκρίνομαι, επεξεργάζομαι νοητικά, ερευνώ, επικοινωνώ κ.ά.) και τέλος γ) την πράξη (πράττω, δημιουργώ, παράγω, δρω και ά.). Οι λειτουργίες αυτές δεν είναι μονομερείς και αυθύπαρκτες. Συνδέονται και διαπλέκονται μεταξύ τους, με τα συναισθήματα, τις συγκινήσεις, τις ιδέες, τη φαντασία, τις γνώσεις και τις δεξιότητες. Επειδή όλα συμβαίνουν μέσα στο ευρύτερο περιβάλλον της σχολικής τάξης, στις παραπάνω λειτουργίες επιδρούν άλλοι γνωστικοί, ψυχοκινητικοί και συναισθηματικοί σκοποί καθώς συνεπικουρούνται από τις αντίστοιχες δραστηριότητες της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Χρηστίδης, (χ.η.). Σκοπός της Αισθητικής Αγωγής είναι να βοηθήσει τους μαθητές να οργανώσουν δημιουργικά και να εξωτερικεύσουν με πληρότητα τις προσωπικές τους εμπειρίες, ιδέες και συναισθήματα σε ποικίλες εκφραστικές μορφές και να αναπτύξουν προοδευτικά την απαραίτητη ευαισθησία απέναντι στα καλλιτεχνικά δημιουργήματα όπως και σε κάθε εκδήλωση του ωραίου στη φύση και στη ζωή. Ειδικότερα επιδιώκεται : α) Ενίσχυση της ευαισθησίας του παιδιού, β) Καλλιέργεια των αισθήσεων και αντιληπτικών ικανοτήτων για παραγωγή δημιουργικού έργου, γ) Ενεργοποίηση των δημιουργικών δυνάμεων του παιδιού, δ) Εξοικείωση με την καλλιτεχνική δημιουργία, ε) Απόκτηση γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων (Τζαβάρας Γ.) Η Α. Μουρίκη προτείνει ένα πρόγραμμα αισθητικής αγωγής για το σχολείο βασισμένο στις θέσεις του Eisner, που δεν προϋποθέτει την ύπαρξη μιας υποτιθέμενης αιώνιας και αναλλοίωτης ουσίας της τέχνης την οποία η διδακτική της τέχνης οφείλει να μεταφέρει στη σχολική τάξη, αλλά την επικέντρωση της αγωγής στα ιδιαίτερα εκείνα χαρακτηριστικά της, που καθιστούν μοναδική τη συνεισφορά της τέχνης στην ανθρώπινη εμπειρία. Συγκροτώντας την αισθητική

αγωγή με στοιχεία από τη μελέτη της αισθητικής θεωρίας και της θεωρίας της τέχνης, διευρύνεται η γνώση και οξύνεται η κριτική προσέγγιση του φαινομένου της τέχνης. Η επαφή του παιδιού με την καλλιτεχνική δραστηριότητα και τα έργα τέχνης, γεννά στα νεαρά άτομα ερωτήματα που άπτονται ουσιωδών πτυχών της αισθητικής συζήτησης και μέσα σ' ένα τέτοιο πλαίσιο τίθενται οι βάσεις για συζητήσεις αισθητικής μέσα στη σχολική αίθουσα. Ο μαθητής λειτουργώντας σε ένα τέτοιο περιβάλλον μάθησης θα διαμορφώσει ένα κριτικό εργαλείο προσέγγισης και διερεύνησης του αισθητικού φαινομένου (Μουρίκη, (χ.η.). Η αγωγή στην τέχνη είναι ανάγκη να αποτελέσει την «άλλη» οπτική στα σχολικά προγράμματα και να αντικατοπτρίζει τόσο τις κύριες παραδόσεις της καλλιτεχνικής σκέψης μέσα στη δυτική κουλτούρα που ζούμε όσο και τις διαπαιδευσιακές αντιλήψεις που αντλούνται από την ανθρωπολογία. Για να αποκτηθεί η εμπειρία της τέχνης από το παιδί, χρειάζεται να δημιουργήσει και να ανταποκριθεί στην τέχνη μέσα σε ένα γόνιμο περιβάλλον όπου θα συνεργάζονται δημιουργικά οι αισθήσεις και η αντίληψη σε συνδυασμό με την πράξη. Έτσι ο μαθητής θα αποκτήσει αισθητική εμπειρία, θα ασκήσει την πνευματικότητά του, θα ανακαλύψει τις οπτικές ποιότητες, θα εκφράσει το συναίσθημά του, θα διαμορφώσει τις ιδέες του, θα προσδιορίσει τον αξιακό του κώδικα, θα αναστοχαστεί, θα αυτοπροσδιοριστεί και θα οδηγηθεί στην προσωπική πλήρωση και χειραφέτηση.

1.2. Η εκπαίδευση και η εκπαιδευτική σημασία της τέχνης και των εικαστικών τεχνών

Η εκπαίδευση ως σύστημα διέπεται από κανόνες, νομοθετικά πλαίσια, λειτουργίες και ανθρώπους που εργάζονται μέσα σ' αυτό. Οι κυριότερες λειτουργίες της γενικής εκπαίδευσης είναι : να αναπτύξει την ικανότητα του παιδιού να βρει προσωπική πλήρωση στη ζωή, να μεταδώσει την πολιτιστική κληρονομιά και να διευρύνει την κοινωνική συνείδηση των παιδιών και της νεολαίας (Charman, 1993). Η στοχοθεσία και οι επιδιώξεις της καλλιτεχνικής αγωγής συμπίπτουν με τις γενικές αρχές της εκπαίδευσης. Το παιδί μέσα από την καλλιτεχνική εμπειρία θα αναζητήσει την προσωπική του ολοκλήρωση στηριζόμενο στα άμεσα βιώματά του. Ο ρόλος που αποδίδεται στην εικαστική εκπαίδευση αντανακλά τη θέση που κατέχει η τέχνη στην κοινωνία. Είναι απαραίτητο το παιδί να προσλάβει αυτή την κοινωνική διάσταση της τέχνης και η επαφή του μαζί της να σχετίζεται με τη ζωή. Στόχος είναι η χειραφέτηση του παιδιού στο μέλλον όπου θα μπορεί να κάνει τις δικές του επιλογές και να

συνεχίσει την προσωπική του μόρφωση όταν ενηλικιωθεί. Με άλλα λόγια, σημειώνει η Charman, η εκπαίδευση των παιδιών, στοχεύει, στο να μαθαίνουν για την τέχνη και μέσω της τέχνης (Charman, 1993). Η εκπαίδευση στην τέχνη, συμπληρώνει η Unsworth, δεν είναι μια ακόμη δεξιότητα. Είναι μια διαδικασία σκέψης, φαντασίας, ρίσκου, εύρεσης συνδέσεων, ανακάλυψης και έκφρασης με μοναδικό οπτικό τρόπο (Unsworth, 2001). Στη θεωρία και πράξη της εκπαίδευσης του 21ου αιώνα, ο όρος εικαστικές τέχνες μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως έννοια ομπρέλα γιατί περιλαμβάνει διαφορετικές μορφές και τεχνικές, παραδοσιακές και νεώτερες, αλλά και έργα που δημιουργούνται με τη χρήση νέων τεχνολογιών ή εστιάζουν στη διαμόρφωση χώρων. Περιλαμβάνει επίσης και ποικίλες εικόνες και προϊόντα της σύγχρονης οπτικής παραγωγής και επικοινωνίας που συνθέτουν το σημερινό οπτικά προσδιορισμένο πολιτισμό μας (visual culture) (Γραφάκου, κ.ά., 2011). Όταν γίνεται λόγος για την καλλιέργεια του παιδιού και την απόκτηση κουλτούρας μέσα από το σχολείο, δεν εννοείται ότι ο μαθητής πρέπει μόνο να δημιουργήσει ούτε μόνο να μάθει να αναλύει τα έργα τέχνης. Σημαίνει ότι το παιδί καλείται να κατασκευάσει τα εργαλεία εκείνα που θα του επιτρέψουν να μελετήσει την τέχνη ως «πεδίο καλλιέργειας», και να ασκηθεί σε μεθόδους σκέψης που χαρακτηρίζουν αυτό το πεδίο. Απομακρυνόμαστε πλέον από τη μονοδιάστατη παροχή γνώσεων, βοηθώντας τους μαθητές να σκεφτούν συνολικά τα έργα και τις πρακτικές, να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις και έτσι να δουν με άλλο μάτι τον κόσμο, να στοχαστούν και να αναγνωρίσουν τον εαυτό τους μέσα από τα έργα (Ardouin, 2000). Το παιδί έρχεται καθημερινά αντιμέτωπο με διάφορες παραστάσεις. Είναι αντιληπτό πλέον ότι η ποιότητα της ζωής μας επηρεάζεται από τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνουμε το καθημερινό μας περιβάλλον. Χρειάζεται να δοθεί στο παιδί η δυνατότητα και η ευκαιρία να εκφράσει το πώς αντιλαμβάνεται τη δική του ζωή, να ανακαλύψει τα ειδικά νοήματά της και να κατανοήσει τους λόγους της μοναδικότητάς του. Μέσα από την καλλιτεχνική αγωγή το παιδί εξοικειώνεται με λεπτότερες μορφές συναισθήματος αλλά και με ακριβέστερες ιδέες για το ανθρώπινο πνεύμα απ' όσες μπορεί να ανακαλύψει από μόνο του. Μέσα από την εκπαίδευση στην τέχνη το παιδί μπορεί να αποκτήσει εκείνες τις ειδικές γνώσεις που θα του επιτρέψουν να εξερευνήσει τα βαθύτερα νοήματα των οπτικών μορφών (Charman, 1993). Ο Ν. Καλαφάτης αναφέρει ότι, η καλλιτεχνική αγωγή στο σχολείο, δε στοχεύει στο να γίνουν οι μαθητές καλλιτέχνες με την στενή έννοια του όρου μα στο να καλλιεργήσει το σεβασμό στον άνθρωπο, στη φύση, στην ομορφιά και στα επιτεύγματα του πολιτισμού. Στοχεύει να δώσει στο

μαθητή τη γνώση της ανακάλυψης και της δημιουργίας, να τον βοηθήσει να κατανοήσει την ατομική και κοινωνική του ύπαρξη και να συνειδητοποιήσει την αξία της κοινωνικής προσφοράς. Το παιδί μαθαίνει να εκφράζεται δημιουργικά, κι η ανάπτυξη αυτής της δημιουργικότητας, αντιμάχεται κάθε μορφή αυταρχισμού, μονομέρειας και τυποποίησης. Ουσιαστικοποιεί το νόημα της εργασίας και καταπολεμά τις αντιλήψεις που καλλιεργούν τη διάσταση ανάμεσα στο πνευματικό και χειρωνακτικό έργο, αφού στην τέχνη συνυπάρχουν και τα δύο. Είναι λοιπόν αναντικατάστατος ο ρόλος που μπορεί να παίξει η ενασχόληση με την τέχνη στην ολοκλήρωση της προσωπικότητας του νέου ανθρώπου (Καλαφάτης, 2009). Η τέχνη, εξαιτίας τη μοναδικότητάς της σε σχέση με τα άλλα μαθήματα, δεν είναι δυνατόν να υποκατασταθεί από κανένα άλλο γνωστικό αντικείμενο, επειδή ακριβώς απευθύνεται σε ξεχωριστές λειτουργίες του ανθρώπινου νου (Eisner, 2004 · Μοσχονά- Καλαμάρα, 2009). Αυτός είναι και ο βασικότερος λόγος που, αν και κατείχε διαφορετική θέση ανάλογα με το πολιτικό στίγμα της κάθε εποχής, ποτέ δεν αποκόπηκε από το βασικό κορμό της εκπαίδευσης. Από εκπαιδευτική άποψη, τα θετικά στοιχεία της διδασκαλίας της τέχνης εμπεριέχονται στην ίδια τη δημιουργική διαδικασία σαν λειτουργία, γιατί, πέρα από την αισθητική αξία του παιδικού έργου - δηλαδή του αποτελέσματός της - αυτή καθαυτή, αποτελεί ολόπλευρη δραστηριότητα που για να επιτευχθεί κινητοποιεί τη φαντασία, τη γνώση, τον ψυχισμό και τη δεξιότητα, αφού δε σταματά στο στάδιο της νοητικής σύλληψης, αλλά απαιτεί και τη μορφολογική πραγμάτωση. Αυτό εξάλλου αποτελεί και το ιδιαίτερο κτήμα της τέχνης σε σχέση με την επιστήμη: ότι, καθώς είναι αναπόσπαστα δεμένη με την πράξη, συνιστά παραγωγική δύναμη. Απ' όλες δε τις μορφές της τέχνης, μόνο οι εικαστικές καθιστούν το έργο τους ορατό και υλικά αισθητό. Η τέχνη διευρύνει την αντιληπτική ικανότητα του παιδιού προσφέροντάς του έναν άλλο τρόπο θέασης του κόσμου. Δεν μένει μόνο σε έννοιες λεκτικά προσδιοριζόμενες αλλά αποκτά μια πολυδιάστατη σκέψη μέσα από το σχήμα, τη μορφή, τους όγκους και τη συνειδητοποίηση του χώρου. Βοηθά το παιδί να κατανοήσει και να απολαύσει την ομορφιά της φύσης, γιατί όπως λέει και ο Πάουλ Κλέε, Το Μάτι ταξιδεύει στα μονοπάτια εκείνα που η Τέχνη και η Σπουδή του χάραξαν (Μοσχονά-Καλαμάρα, 2009). Ο Eisner σημειώνει ότι η νέα θεώρηση στην εικαστική αγωγή δόθηκε από τον Sir Herbert Read, όταν υποστήριξε ότι ο σκοπός της εκπαίδευσης είναι ταυτόσημος με την προετοιμασία των καλλιτεχνών. Με τον όρο καλλιτέχνες δεν εννοούσε τους ζωγράφους, τους χορευτές ή τους ποιητές. Εννοούσε όλους όσους έχουν αναπτύξει ικανότητες, φαντασία, ιδέες,

ευαισθησίες, ώστε να δημιουργήσουν ένα ισορροπημένο έργο που να είναι επιδέξια παρουσιασμένο, εμφορούμενο από φαντασία, άσχετα από τον τομέα στον οποίο εργάζεται το κάθε άτομο. Αναλύοντας την οπτική του Read, αντιλαμβανόμαστε ότι έχει ευρύτητα διότι δεν αναφέρεται μόνο στους μαθητές αλλά σε όλα τα θέματα που άπτονται της εκπαιδευτικής πρακτικής · από το σχεδιασμό του αναλυτικού προγράμματος 38 και την εκπαιδευτική διαδικασία έως τα χαρακτηριστικά του σχολικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο λειτουργούν δάσκαλοι και μαθητές (Eisner, 2004). Η σύγχρονη αντίληψη για την εικαστική αγωγή αποβλέπει στη συνάντηση του παιδιού με την οργανωμένη γνώση για την τέχνη στηριζόμενη στο συντονισμό της εκπαιδευτικής παρέμβασης με την καλλιτεχνική πράξη. Τα εικαστικά μαθήματα έχουν τη δική τους συνεισφορά, συμπληρωματική προς τα άλλα μαθήματα, και συμβάλλουν με τρόπο αναντικατάστατο στη μαθησιακή λειτουργία (Βάος, 2008). Η εικαστική εκπαίδευση, επισημαίνει ο Eisner, μαθαίνει στα παιδιά όχι μόνο να αντιλαμβάνονται αυτό που υπάρχει γύρω τους αλλά να ενδιαφέρονται περισσότερο γι' αυτό που μπορεί να προκύψει, συμβάλλοντας έτσι στη διεύρυνση της αντίληψης του παιδιού και στην απόκτηση νέων γνώσεων (Γραφάκου κ.ά., 2011). Αυτή η θέση της καλλιέργειας του παιδιού συμπίπτει με την άποψη του W. Kauffman για την τέχνη στην εκπαίδευση που διευρύνει την νόηση, επεκτείνει το αξιακό σύστημα του παιδιού και το καθιστά ικανό να προσδιορίζει την διαφορετικότητα στην κουλτούρα και τον πολιτισμό απαλλαγμένο από στερεότυπα και προκαταλήψεις και δεισιδαιμονίες (Barrett, 2006). Το σχολείο παρέχει στους μαθητές εννοιολογικές ενότητες και εργαλεία που, μέσα από όλα τα διδασκόμενα μαθήματα, αντιπροσωπεύουν το σύνολο των γνώσεων, των συμπεριφορών, των πρακτικών και των έργων της ανθρωπότητας, εκφράζοντας όλες τις κουλτούρες. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, ο μαθητής έχει τη δυνατότητα να μελετήσει τον πολιτισμό και να αποκτήσει πρόσβαση όχι μόνο στον κόσμο αλλά και στον ίδιο του τον εαυτό (Ardouin, 2000). Η διδασκαλία της τέχνης γενικότερα, συνεισφέρει με ζωτικό τρόπο στην εκπαίδευση των παιδιών, σε έξι κυρίως τομείς: Α) Στην ανάπτυξη της πλήρους ποικιλότητας της ανθρώπινης νοημοσύνης διότι οργανώνεται η αντίληψη που έχουμε για τον κόσμο φέρνοντας παράλληλα το παιδί σε επαφή με τις αρετές της πειθαρχίας και της ενόρασης. Β) Στην ανάπτυξη της ικανότητας για δημιουργική σκέψη και δράση, ιδιότητες που αποτελούν τον πυρήνα της διδασκαλίας της τέχνης και είναι άρρηκτα δεμένες με την καινοτομία, την ανάπτυξη πρωτοβουλίας, την επιδίωξη ευκαιριών και την επίλυση προβλημάτων, δεξιότητες συνδεδεμένες με την αγορά εργασίας. Γ) Στην

εκπαίδευση του συναισθήματος και της ευαισθησίας διότι αποτελούν πειθαρχημένη μορφή αναζήτησης και έκφρασης και με τη βοήθειά της επιδιώκεται η οργάνωση των συναισθημάτων και των ιδεών πάνω στην εμπειρία. Δ) Στη διερεύνηση των αξιών, αφού τα συναισθήματα είναι στενά συνδεδεμένα με τις αξίες. Η τέχνη κατά κανόνα πραγματεύεται θέματα που έχουν να κάνουν με την αξιολόγηση του περιβάλλοντος κόσμου ρίχνοντας μια κριτική ματιά πάνω του. Ε) Στην κατανόηση των πολιτισμικών αλλαγών. Η τέχνη εξελίσσεται μέσα στην κοινωνία καταγράφοντας τις όποιες αλλαγές επιτελούνται. Η εγνωσμένη απόλαυση των τεχνών εμπλέκει την παρατήρηση με την ανάλυση και την αξιολόγηση της προσωπικής και κοινωνικής εμπειρίας. Ταυτόχρονα τα προϊόντα των τεχνών – πίνακες ζωγραφικής, μουσική, χορός κλπ - αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνικής παράδοσης και είναι απαραίτητο για τα παιδιά να έρθουν σε επαφή μαζί τους, να αποκτήσουν εμπειρίες και να τα βιώσουν. Στ) Στην ανάπτυξη των σωματικών ικανοτήτων και της αντίληψης. Η ενασχόληση του παιδιού με τις τέχνες το βοηθά να εξελίξει τις πρακτικές δεξιότητες με τις οποίες είναι προικισμένο (Ρόμπινσον, 1999). Οι εικαστικές τέχνες έχουν τη δική τους «γλώσσα». Η οπτική γλώσσα είναι ένα ιδιαίτερο σύστημα επικοινωνίας που στηρίζεται σε ένα σύνολο εξειδικευμένων μέσων και κωδίκων. Σε αναλογία με το γραπτό λόγο, οι εικαστικές τέχνες έχουν το δικό τους λεξιλόγιο, γραμματική και συντακτικό. Το λεξιλόγιο των εικόνων είναι το χρώμα, η γραμμή, ο τόνος, το μοτίβο, η υφή, το σχήμα, η φόρμα και ο χώρος. Ο εικαστικός εργάζεται χρησιμοποιώντας αυτά τα μορφολογικά και δομικά στοιχεία. Η γραμματική και το συντακτικό των εικαστικών τεχνών είναι η σύνθεση. Συνδυάζονται όλα σκόπιμα και συστηματικά προκειμένου και παραχθεί ένα έργο που έχει αναγνωρίσιμη μορφή και επικοινωνεί συγκεκριμένο νόημα. Με αυτόν τον τρόπο η οπτική γλώσσα επιτρέπει την επικοινωνία ιδεών, νοημάτων, πληροφοριών και συναισθημάτων αλλά και ποιοτήτων που καμία άλλη γλώσσα δεν είναι κατάλληλα εξοπλισμένη να κάνει. Κάθε εικαστική εργασία συνεπάγεται γλωσσική επικοινωνία και ανάπτυξη. Τα παιδιά απολαμβάνουν να μιλούν για τα έργα τους ή να περιγράφουν έργα άλλων καλλιτεχνών χρησιμοποιώντας παράλληλα ένα εξειδικευμένο εικαστικό λεξιλόγιο. Είναι ένας άλλος τρόπος προσέγγισης της γλώσσας και των πολυτροπικών κειμένων, αφού συνδυάζονται διαφορετικά συστήματα επικοινωνίας (Γραφάκου, κ.ά. 2011). Σε μια κριτική της μέχρι τώρα πορείας της εκπαίδευσης για το μάθημα των εικαστικών, η Unsworth αναφέρει ότι, η εκπαίδευση χρησιμοποιεί μια προσέγγιση στη μάθηση από τα έξω προς τα μέσα: τροφοδοτεί τους μαθητές με γεγονότα και μετά απαιτεί από

αυτούς να απομνημονεύσουν, να οργανώσουν και να τα επιστρέψουν μέσω εξετάσεων και τεστ. Η ισορροπία έρχεται αν δούμε την εκπαίδευση μέσα από την αξιοποίηση των οπτικών τεχνών που βοηθούν τους δασκάλους να κεντρίσουν το δυναμικό που υπάρχει εγγενώς σε κάθε μαθητή και να ενεργοποιήσουν τις δυνάμεις εκείνες που οδηγούν τη φαντασία, τον πειραματισμό, την αναζήτηση, την έρευνα, το συσχετισμό και τελικά στην απόλαυση της μάθησης. Οι καλλιτεχνικές δραστηριότητες διεγείρουν τη διάθεση για μάθηση σε όλους τους μαθητές (Unsworth, 1986). Οι γνώσεις σχετίζονται και αλληλοδιαπλέκονται. Η τέχνη δημιουργείται συνθέτοντας όλα τα στοιχεία της ζωής, προσφέροντας έτσι έναν απaráμιλλο τρόπο διαθεματικής προσέγγισης της γνώσης στο σχολείο. Κάτω από αυτό το πρίσμα, οι τέχνες γίνονται τρόποι ανάπτυξης της μεταφορικής σκέψης, ενθάρρυνσης της έρευνας, της ανακάλυψης, της σύγκρισης, της εφεύρεσης, της ολοκληρωμένης σκέψης, της νέας σκέψης. Η Unsworth μας προτρέπει να μετατρέψουμε τις καλλιτεχνικές εμπειρίες των παιδιών σε προβλήματα που περιμένουν λύσεις καλώντας το κάθε παιδί να δώσει την προσωπική του άποψη, το προσωπικό του όραμα και στίγμα, το οποίο θα προκύψει μέσα από την πράξη, όπως αρμόζει στη μάθηση στην παιδική ηλικία. Διότι ας θυμηθούμε τα λόγια του Dewey, από το έργο του *Art as Experience*, η μάθηση μέσα από την εκπαίδευση και την τέχνη δεν είναι μια παθητική διαδικασία, είναι μια απόπειρα να βρούμε φως στο απόλυτο σκοτάδι. Η απόκτηση της εμπειρίας είναι το αποτέλεσμα της διεργασίας της συνεχούς και αθροιστικής αλληλεπίδρασης του εαυτού μας με τον κόσμο. Δεν υπάρχει κανένα άλλο θεμέλιο πάνω στο οποίο μπορεί να στηριχθεί η θεωρία της αισθητικής και να οικοδομηθεί η κριτική ικανότητα (Dewey, 1934). Το κάθε παιδί έρχεται προικισμένο με τις δικές του δεξιότητες, ανάγκες, κλίσεις και προτιμήσεις. Η επαφή με την τέχνη γενικά και με τα εικαστικά ειδικότερα, δίνουν τη δυνατότητα στο δάσκαλο να αξιοποιήσει τις έμφυτες δυνάμεις του παιδιού και να βοηθήσει το μαθητή να σχηματίσει την εμπειρία του μέσα από την επαφή με τις καλλιτεχνικές μορφές, την ποικιλία των καλλιτεχνικών προϊόντων και τη λειτουργία τους, τα 41 μέσα με τα οποία δημιουργείται ένα έργο τέχνης, το σχέδιο, το θεματικό υλικό, τις σημασίες και τις έννοιες που αναδύονται μέσα από αυτά. Έτσι θα δοθεί στο παιδί η δυνατότητα όχι μόνο να δημιουργήσει αλλά να εκτιμήσει την τέχνη και να αποκτήσει τις προσωπικές του καλλιτεχνικές εμπειρίες. Το παιδί που συμμετέχει ενεργά στην καλλιτεχνική δημιουργία απολαμβάνει την ευχαρίστηση, τη «λειτουργική ευχαρίστηση» όπως την ονομάζει η Charlotte Buhler, βιώνει συναισθήματα ικανοποίησης και

αυτοπεποίθησης, κοινωνικοποιείται και αυτοπροσδιορίζεται όχι μόνο στο σχολικό περιβάλλον αλλά και στο ευρύτερο κοινωνικό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1. Η Εικαστική Αγωγή στην Προσχολική Εκπαίδευση

2.1.1. Διαθεματικό Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών για το Νηπιαγωγείο

2.1.1. Α. Σκοπός

Σκοπός του Νηπιαγωγείου σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία είναι να βοηθήσει τα παιδιά να αναπτυχθούν σωματικά, συναισθηματικά, νοητικά και κοινωνικά μέσα στο πλαίσιο των ευρύτερων στόχων της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Το Νηπιαγωγείο, ως φορέας κοινωνικοποίησης του παιδιού (μετά την οικογένεια), θα πρέπει να εξασφαλίζει τις προϋποθέσεις ώστε τα παιδιά να αναπτύσσονται και να κοινωνικοποιούνται ομαλά και πολύπλευρα. Στο πλαίσιο αυτό κρίνεται απαραίτητη η ισότιμη ενσωμάτωση της Προσχολικής Αγωγής στον ενιαίο σχεδιασμό της εκπαίδευσης, δεδομένου ότι η Προσχολική Αγωγή αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο του εκπαιδευτικού συστήματος κάθε προηγμένης κοινωνίας και γενικευμένη αρχή.

2.1.1. Προγράμματα για την εκπαίδευση των μικρών παιδιών

Τα προγράμματα του Νηπιαγωγείου προκειμένου να έχουν τα αναμενόμενα θετικά και μακροπρόθεσμα αποτελέσματα θα πρέπει να βασίζονται:

- α. Στη γνώση για το πώς μαθαίνουν να αναπτύσσονται τα παιδιά
- β. Στις σχετικές θεωρητικές συζητήσεις και στα εμπειρικά δεδομένα για το σχεδιασμό κατάλληλων προγραμμάτων.

Ειδικότερα:

Το ενδιαφέρον των παιδιών να γνωρίσουν τον κόσμο είναι το κίνητρο για τη μάθηση. Τα παιδιά μέσα σε ένα ασφαλές και πλούσιο σε ερεθίσματα περιβάλλον εξερευνούν με τις αισθήσεις, δημιουργούν ιδέες και δομούν τη γνώση. Καθώς αναπτύσσονται οδηγούνται σε πιο σύνθετες και περίπλοκες μορφές αλληλεπίδρασης με τους συνομιλήκους και τους ενήλικες που επηρεάζουν τις γλωσσικές και νοητικές τους ικανότητες. Παράλληλα χρησιμοποιούν συνεχώς τις γνώσεις που αποκτούν και τις ιδέες τους για διαφορετικούς σκοπούς και με πολλούς τρόπους. Έτσι, αναπτύσσουν την ικανότητα προσαρμογής τους στο περιβάλλον.

Διάφορα ερωτήματα και συζητήσεις ανακύπτουν κατά το σχεδιασμό προγραμμάτων γύρω από το τί είναι σημαντικό να μάθουν τα παιδιά και πότε και το αν θα πρέπει να δίνεται έμφαση στο περιεχόμενο ή στη διαδικασία μάθησης. Στο σχεδιασμό των προγραμμάτων λαμβάνεται υπόψη η ατομικότητα κάθε παιδιού, τα ενδιαφέροντα και οι ανάγκες του, οι κοινωνικές αξίες και τα προϊόντα του πολιτισμού μας, οι προσδοκίες των γονέων και κυρίως η ανάγκη να αποκτήσουν βαθμιαία τα παιδιά τα απαραίτητα εφόδια, γνώσεις, δεξιότητες, αξίες και στάσεις, ώστε να μπορέσουν να ζήσουν δημιουργικά και ευτυχισμένα στον κόσμο.

Διεθνείς οργανισμοί και φορείς εκπαίδευσης στις σχετικές οδηγίες τους τονίζουν την προτεραιότητα που πρέπει να δοθεί στην ενεργητική, βιωματική και συνεργαστική μάθηση. Παράλληλα, ασκούν αυστηρή κριτική στη μάθηση αποσπασματικών και απομονωμένων γνώσεων, στην άνευ νοήματος και ενδιαφέροντος για το παιδί άσκηση και καλλιέργεια δεξιοτήτων και στις εξαντλητικές επαναληπτικές εργασίες.

Τέλος, αναγνωρίζεται η αξία της εφαρμογής εναλλακτικών τρόπων αξιολόγησης με στόχο την υποστήριξη και την ανατροφοδότηση του προγράμματος. Ολόκληρο δε το εκπαιδευτικό έργο αποτιμάται προκειμένου να βελτιώνεται συνεχώς και να επιτυγχάνεται η επίτευξη των στόχων και η ουσιαστική ωφέλεια των παιδιών και των οικογενειών τους.

2.1.1.2.Βασικές αρχές του Διαθεματικού Ενιαίου Προγράμματος Σπουδών για το Νηπιαγωγείο.

Το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο είναι ένα οργανωμένο σύστημα εργασίας το οποίο σκιαγραφεί το τι θα πρέπει να μάθουν τα παιδιά, τις διαδικασίες με τις οποίες επιτυγχάνονται οι γενικές επιδιώξεις που καθορίζονται και το τι θα πρέπει να κάνει ο εκπαιδευτικός και ταυτόχρονα θέτει το πλαίσιο μέσα στο οποίο πραγματοποιείται η μάθηση και η διδασκαλία. Προκειμένου δε να είναι αναπτυξιακά κατάλληλο και αποτελεσματικό για όλα τα παιδιά του Νηπιαγωγείου θα πρέπει:

-να θέτει ρεαλιστικούς στόχους και να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες των παιδιών αυτής της ηλικίας

- να προσαρμόζεται με ευελιξία στις ανάγκες, στις ικανότητες και στις κλίσεις του κάθε παιδιού και να εξασφαλίζει την ενεργητική συμμετοχή όλων των παιδιών, όπως είναι π.χ. τα παιδιά με ειδικές ανάγκες ή τα παιδιά με ιδιαίτερες ικανότητες
- να παρέχει ευκαιρίες για τη στήριξη της πολιτισμικής ταυτότητας και της γλώσσας όλων των παιδιών
- να βασίζεται στις προϋπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες και να συνδέει τη γνώση με την καθημερινή πρακτική στο σχολείο.
- να ενισχύει την αλληλεπίδραση των παιδιών μεταξύ τους, τη συνεργασία με τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς των άλλων βαθμίδων και γενικά το άνοιγμα του Νηπιαγωγείου στην ευρύτερη κοινωνία
- να ενισχύει τη γνώση, να προάγει τη διαθεματικότητα
- να προκαλεί το ενδιαφέρον για τη μάθηση και να προάγει τη γνώση, την κατανόηση και την ανάπτυξη και καλλιέργεια δεξιοτήτων, στάσεων και αξιών
- να ενθαρρύνει την πρόσβαση σε ποικίλες πηγές της γνώσης, την επιλογή και τη χρήση ποικίλου υλικού την προσέγγιση και παρουσίαση διαφόρων θεμάτων με πολλούς τρόπους
- να δίνει ευκαιρίες στα παιδιά να χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους, να εξασκούν τις γνώσεις τους, να εξασκούν τις δεξιότητές τους και να συνεχίζουν να μαθαίνουν διαρκώς προάγοντας την αναζήτηση, την αιτιολόγηση, την κριτική σκέψη, τη λήψη αποφάσεων, τη λύση προβλημάτων.
- να επιτρέπει στα παιδιά να κάνουν λάθη, να μην επιδιώκει την εξασφάλιση των «σωστών» απαντήσεων, αλλά να αξιοποιεί ανάλογα τα λάθη τους κατά το σχεδιασμό του εκπαιδευτικού έργου.
- να δίνει ευκαιρίες στα παιδιά να αναπτύσσουν και αν εκφράζουν ιδέες και συναισθήματα με πολλούς τρόπους, όπως με το παιχνίδι, τη δραματοποίηση, τη γραφή, τη ζωγραφική, κ.α.
- να ενισχύει την αυτοαντίληψη και αυτονομία
- να στηρίζει το ρόλο της γλώσσας σε όλα τα προγράμματα
- να αναδεικνύει το παιχνίδι ως τον πυρήνα του όλου προγράμματος

- να ενσωματώνει όπου είναι δυνατόν, την τεχνολογία στις διάφορες δραστηριότητες του προγράμματος και να αξιοποιεί ποικιλία πηγών πληροφόρησης, όπως το διαδίκτυο

-να ενσωματώνει την αξιολόγηση στο πρόγραμμα

-να μπορεί να ανανεώνεται συνεχώς και να ανταποκρίνεται στις μεταβαλλόμενες προκλήσεις της εποχής μας.

Ακολουθεί η αναφορά στη σκοποθεσία του διδακτικού αντικειμένου των Εικαστικών στο Διαθεματικό Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών για το Δημοτικό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Η Εικαστική Αγωγή στο Δημοτικό Σχολείο

3.1. Διαθεματικό Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών για το Δημοτικό

3.1.2. Ο νέος προσανατολισμός της εκπαίδευσης : το Νέο Σχολείο

Κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους 2011-2012, τέθηκε σε πιλοτική εφαρμογή το πρόγραμμα για το Νέο Σχολείο. Λίγα χρόνια μετά την αλλαγή του αναλυτικού προγράμματος σπουδών και την εισαγωγή των (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και (Α.Π.Σ.) στα σχολεία, παρατηρούμε μια αλλαγή κατεύθυνσης της εκπαίδευσης προς το «Νέο Σχολείο». [Αναφορά στα σχολεία Ε.Α.Ε.Π., «Ολοήμερα Δημοτικά Σχολεία με Ενιαίο Αναμορφωμένο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα»]. Σύμφωνα με τις προγραμματικές θέσεις της κυβέρνησης που το εμπνεύστηκε, το Νέο Σχολείο έχει στόχο την προετοιμασία των νέων γενιών ώστε να μπορούν:

- ✓ να πατούν στέρεα πάνω σε αξίες και αρχές που κάνουν κάθε νέο «πάνω απ' όλα ΑΝΘΡΩΠΟ»
- ✓ να συνεχίζουν να αποκτούν γνώσεις σε όλη τη διάρκεια του βίου,
- ✓ να συμμετέχουν με επιτυχία στην οικονομική ζωή και να έχουν ευκαιρίες κοινωνικής ανόδου,
- ✓ να ασκούν το ρόλο του υπεύθυνου πολίτη,
- ✓ να συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή, Στο Νέο Σχολείο οι μαθητές θα αναπτύσσουν ταυτόχρονα αυτόνομη δράση, συλλογικό κοινωνικό πνεύμα, και περιβαλλοντική συνείδηση... Ο προγραμματισμός του Νέου

Σχολείου προέβλεπε, κατά το σχολικό έτος 2011-12, να εφαρμοστεί πιλοτικά σε 188 πιλοτικές σχολικές μονάδες (21 νηπιαγωγεία, 99 δημοτικά, 68 γυμνάσια) το νέο πρόγραμμα, αναφέρει ο επιστημονικός υπεύθυνος της πράξης Χ. Δούκας στο εισαγωγικό του σημείωμα (Δούκας Χ.). Η πιλοτική εφαρμογή έγινε με σκοπό να επιτελεστούν οι απαραίτητες προσαρμογές και βελτιώσεις πριν την γενίκευση και εφαρμογή του νέου προγράμματος στα σχολεία της χώρας. Σύμφωνα με τους εμπνευστές του, το νέο ΠΣ θα είναι ανοικτό και ευέλικτο, δίνοντας δυνατότητες τοπικών εφαρμογών και βαθμούς ελευθερίας στον εκπαιδευτικό, στοχοκεντρικό, ενιαίο, συνεκτικό, συνοπτικό, διαθεματικό, βιωματικό και παιδαγωγικά διαφοροποιημένο καλλιεργώντας συνεργατικούς, αυτοκατευθυνόμενους και άλλους τρόπους μάθησης. Παράλληλα εγκαθίστανται στο σχολικό χώρο δραστηριότητες και σχέσεις που θα κάνουν τη ζωή των μαθητών και των εκπαιδευτικών ενδιαφέρουσα, δημιουργική και ευχάριστη, δίνοντας έμφαση στους άξονες του Νέου Σχολείου να είναι δηλαδή ολόημερο, καινοτόμο, αειφόρο, ενταξιακό και ψηφιακό. Σχετικά με τον τομέα της τέχνης και του πολιτισμού, το Νέο Σχολείο βασίζεται στην αρχή της αυτονομίας και της διάκρισης των γνωστικών αντικειμένων των Τεχνών. Ενώ τα τελευταία χρόνια έχει επικρατήσει η αναγκαιότητα για την ενιαιοποίηση της γνώσης και της μάθησης, τώρα η προσέγγιση αυτή των γνωστικών αντικειμένων της αισθητικής αγωγής ελέγχεται ως μη επιστημονική και επικίνδυνη. Η νέα πρόταση είναι βασισμένη στις σύγχρονες θεωρίες μάθησης και ιδιαίτερα η θεωρία των Πολλαπλών Τύπων Νοημοσύνης του Howard Gardner . Ο H. Gardner (1983) και οι συνεργάτες του διαφωνούν με την ενοποιημένη προσέγγιση, επισημαίνοντας ότι οι διαφορετικές επιστήμες, και (κατ' επέκταση) τα γνωστικά αντικείμενα, έχουν σημαντικό λόγο ύπαρξης. Μόνο μέσα από τη γνώση των εννοιών του κάθε επιμέρους αντικειμένου μπορούν οι μαθητές να δημιουργήσουν ουσιαστικές διασυνδέσεις ανάμεσα στα γνωστικά αντικείμενα. Η νέα πρόταση, βασίζεται στη διάκριση και στην αυτονομία των γνωστικών αντικειμένων της Αισθητικής Αγωγής και υποστηρίζει την συνεργασία και σύνθεσή τους μέσα από ένα τέτοιο πλαίσιο. Το κάθε πρόγραμμα σπουδών (Εικαστικά και Μουσική) διαμορφώνει ένα πλαίσιο σκοπών και στόχων καθορισμένων με κριτήρια και ενδεικτικές δραστηριότητες (εντός και εκτός της σχολικής τάξης) οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα την επίτευξη των στόχων αυτών. Δραστηριότητες που είναι ανεξάρτητες, χωρίς στόχο και συγκεκριμένη λογική διάρθρωσης και οργάνωσης, δεν επιτελούν τον μαθησιακό στόχο του γνωστικού αντικειμένου. Αυτό είναι άλλωστε και σύμφωνο με τα συμπεράσματα της

Μορφολογικής Ψυχολογίας : ένα δομημένο σύνολο (gestalt) είναι πολύ περισσότερο από το άθροισμα των μερών του. Σύμφωνα με τη θεωρία gestalt, το μάθημα της Τέχνης δεν μπορεί να αποτελείται από ένα άθροισμα δραστηριοτήτων χωρίς την εσωτερική λογική και οργάνωση που θα του προσδώσει τη διάσταση του δομημένου συνόλου. Σχετικά με το θέμα της καλλιτεχνικής έκφρασης και του αισθητικού πολιτισμού, στο Νέο Σχολείο δίνεται έμφαση, πέρα από την εξοικείωση του μαθητή με τις ποικίλες μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης (εικαστικά, μουσική, λογοτεχνία, θέατρο, χορό – κίνηση, οπτικοακουστική έκφραση), να αναπτύξει μέσα από τις δραστηριότητες της Αισθητικής Αγωγής τα διάφορα γνωστικά αντικείμενα (γλώσσα, μαθηματικά, φυσικές επιστήμες, ιστορία κ.λπ.). Προτείνεται επίσης η ενοποίηση των ωρών της Αισθητικής Αγωγής. Είναι μια πρόταση καθιέρωσης δίωρων δραστηριοτήτων Τέχνης στη θέση των σημερινών, εξειδικευμένων μαθημάτων Τέχνης. Οι δραστηριότητες Τέχνης θα επιδιώκουν την εξοικείωση των μαθητών με όλες τις μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης (εικαστικά, μουσική, θέατρο, οπτικοακουστική έκφραση, χορός - κίνηση και πολύτεχνες δραστηριότητες). Θα πραγματοποιούνται με ευθύνη των εκπαιδευτικών ειδικότητας - όπου υπάρχουν - και συμμετοχή των δασκάλων (συνδιδασκαλία). Στις κομβικές έννοιες του Νέου Σχολείου, δηλαδή στο γενικό σκοπό του μαθήματος των εικαστικών, τους γενικούς διδακτικούς στόχους και τις μεθοδολογικές προσεγγίσεις - που δεν διαφοροποιούνται από το ισχύον Α.Π. - δίνεται έμφαση στη βιωματική προσέγγιση της Τέχνης και στην προτροπή των μαθητών των μεγαλύτερων τάξεων να συζητούν και να επιλέγουν θέματα για εργασίες συνθετικές (projects) και διαθεματικές. Προτείνεται επίσης και επιβάλλεται η ύπαρξη - δημιουργία εικαστικών εργαστηρίων για το Δημοτικό, διότι το μάθημα της Εικαστικής Αγωγής πρέπει να γίνεται σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο με κατάλληλη υποδομή και περιγράφεται η δομή του χώρου, τα απαραίτητα υλικά και εργαλεία κλπ (πηγή : <http://digitalschool.minedu.gov.gr>).

3.2. Το γενικό πλαίσιο των Δ.Ε.Π.Π.Σ. και Α.Π.Σ.

Ο προσανατολισμός των Δ.Ε.Π.Π.Σ. και Α.Π.Σ. κινείται στα ίδια πλαίσια με τα αντίστοιχα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εκπαίδευση, στοχεύοντας στη διαφύλαξη της δημοκρατικότητας, της ελευθερίας, της ανεξιθρησκίας, της συλλογικότητας, της δικαιοσύνης, του πολιτισμού και της κοινωνικής συνοχής, στις πλουραλιστικές κοινωνίες που ζούμε. Πιο συγκεκριμένα, με τα Δ.Ε.Π.Π.Σ. και Α.Π.Σ. προωθείται για κάθε μαθητή, α. η διαμόρφωση ισχυρής αυτοαντίληψης,

συναισθηματικής σταθερότητας, κριτικής και διαλεκτικής ικανότητας και διάθεσης για συνεργασία. Στόχος είναι η διαμόρφωση μια υγιούς δημοκρατικής και ελεύθερης, προσωπικότητας με κοινωνικές και ανθρωπιστικές αρχές, χωρίς θρησκευτικές και πολιτισμικές προκαταλήψεις, β. η δημιουργία συνθηκών που παρέχουν τη δυνατότητα της «δια βίου μάθησης», γ. η καλλιέργεια της ικανότητας κάθε ατόμου για κριτική προσέγγιση των νέων τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας, δ. η διατήρηση της κοινωνικής συνοχής μέσα από την παροχή ίσων ευκαιριών και την καλλιέργεια κοινών στάσεων και αξιών, ε. η καλλιέργεια της συνείδησης του ευρωπαίου πολίτη με την ταυτόχρονη διατήρηση της εθνικής μας ταυτότητας και της πολιτισμικής μας αυτογνωσίας και στ. η ανάπτυξη πνεύματος συνεργασίας και συλλογικότητας. Οι γενικές αρχές της εκπαίδευσης αναφέρονται στην, α) Παροχή γενικής παιδείας που περιλαμβάνει ανθρωπιστικούς, κοινωνικούς, πνευματικούς, ηθικούς, αισθητικούς και συναισθηματικούς στόχους όσο και στην ανάδειξη και καλλιέργεια των ιδιαίτερων ενδιαφερόντων και δεξιοτήτων κάθε μαθητή. β) Καλλιέργεια των δεξιοτήτων του μαθητή και στην ανάδειξη των ενδιαφερόντων του. γ) Εξασφάλιση ίσων ευκαιριών μάθησης για όλους. 57 δ) Ενίσχυση της πολιτισμικής και γλωσσικής ταυτότητας στο πλαίσιο μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας. ε) Ευαισθητοποίηση για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. στ) Προετοιμασία για την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών. ζ) Φυσική, ψυχική και κοινωνική ανάπτυξη του κάθε μαθητή. η) Ευαισθητοποίηση σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, παγκόσμιας ειρήνης και διασφάλισης της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

3.3 Γενικές αρχές του (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και των επιμέρους (Α.Π.Σ.)

Στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. διατηρούνται τα διακριτά μαθήματα, αλλά ταυτόχρονα προωθούνται ποικίλοι τρόποι συσχέτισης της γνώσης σε δύο άξονες, τον κατακόρυφο και τον οριζόντιο άξονα: ο Διαθεματικός άξονας είναι ο οριζόντιος και ο Ενιαίος άξονας είναι ο κατακόρυφος. Διαφυλάσσεται ο ορισμός του Συντάγματος ότι «Η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους και έχει σκοπό την ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων, την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και τη διάπλυσή τους σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες», διότι «Σκοπός της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι να συμβάλλει στην ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών, ώστε, ανεξάρτητα από φύλο και καταγωγή, να έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να

ζήσουν δημιουργικά». Για τη διδασκαλία κάθε επιμέρους διδακτικού αντικειμένου το Δ.Ε.Π.Π.Σ., ως προς τη δομή, περιλαμβάνει, τους γενικούς σκοπούς, τους άξονες του γνωστικού περιεχομένου, τους γενικούς γνωστικούς στόχους του συγκεκριμένου γνωστικού αντικειμένου και ενδεικτικές έννοιες διαθεματικής προσέγγισης, οι οποίες διαχέονται στο κείμενο των σχολικών βιβλίων και αποτελούν τη βάση για το σχεδιασμό διαθεματικών δραστηριοτήτων στα αντίστοιχα Α.Π.Σ. Όσον αφορά τα επιμέρους Α.Π.Σ., έχουν την ακόλουθη δομή: α) Ειδικοί σκοποί, που εκφράζουν γενικά τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα, λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία των μαθητών, την αντιληπτική τους ικανότητα κλπ. 58 β) Στόχοι, που αποτελούν τις κατευθυντήριες γραμμές για το σχεδιασμό και τη διαμόρφωση των περιεχομένων των διδακτικών αντικειμένων που θα βοηθήσουν το μαθητή όχι μόνο στα μαθητικά του χρόνια, αλλά και στη μετέπειτα ζωή του. Οι ειδικοί σκοποί και στόχοι περιλαμβάνουν τρεις άξονες (κοινούς για όλες τις βαθμίδες σχολικής εκπαίδευσης) : i) γνώση και μεθοδολογία, ii) συνεργασία και επικοινωνία και ii) σχέση της επιστήμης ή της τέχνης με την καθημερινή ζωή. Οι τρεις παραπάνω άξονες διακρίνονται σε: i) γνωστικούς, που αναφέρονται στην απόκτηση των απαραίτητων βασικών γνώσεων αλλά και στην καλλιέργεια νοητικών ικανοτήτων που είναι αναγκαίες για την επεξεργασία των πληροφοριακών δεδομένων ii) συναισθηματικούς, που αναφέρονται στην ανάπτυξη του συναισθηματικού κόσμου του μαθητή και σχετίζονται επίσης με την υιοθέτηση αξιών, στάσεων και συμπεριφορών και iii) ψυχοκινητικούς, που αναφέρονται κυρίως στην ανάπτυξη δεξιοτήτων του μαθητή.

3.4 Διαθεματικό Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών για τα εικαστικά στο Δημοτικό Σχολείο

3.4.1.Σκοπός της διδασκαλίας των Εικαστικών

Ο γενικός σκοπός της διδασκαλίας των Εικαστικών στο Δημοτικό και το Γυμνάσιο είναι να γνωρίσει ο μαθητής τις Εικαστικές Τέχνες, να εμβαθύνει σ' αυτές και να τις απολαύσει μέσα από ισόρροπες δραστηριότητες έρευνας και δημιουργίας έργων, αλλά και μέσα από τη γνώση και την κατανόηση του φαινομένου της τέχνης, ώστε να καλλιεργηθεί ως δημιουργός και ως φιλότεχνος θεατής. Ειδικότερα με το μάθημα των Εικαστικών επιδιώκεται να καλλιεργηθεί:

- Η δημιουργικότητα του μαθητή, η παραγωγή καλλιτεχνικού έργου, η συμμετοχή του στις εικαστικές τέχνες.

- Η γνώση και η χρήση των υλικών, των μέσων, των εργαλείων και των πηγών σε ποικίλες εικαστικές μορφές.
- Η ευαίσθητη ανταπόκριση, η κατανόηση, η κριτική προσέγγιση και η ανάλυση του εικαστικού έργου αλλά και του φαινομένου της Τέχνης γενικότερα.
- Η κατανόηση της πολιτιστικής διάστασης και της συμβολής των τεχνών στον πολιτισμό διαχρονικά και συγχρονικά.

3.4.1.2.Ειδικό Σκοπός του μαθήματος των εικαστικών για το Δημοτικό Σχολείο

Με το μάθημα των Εικαστικών επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να παρατηρούν, να ερευνούν, να πειραματίζονται και να αξιοποιούν τις δυνατότητές τους στο χειρισμό απλών υλικών και μέσων δημιουργώντας εικαστικά έργα.
- Να γνωρίσουν διάφορες τεχνικές και τρόπους, για να εκφράζονται με δημιουργικό τρόπο και να μεταβιβάζουν απόψεις, συναισθήματα και βιώματα.
- Να γνωρίσουν την ορολογία, τα σύμβολα, τα μορφικά στοιχεία και τις μορφές που χρησιμοποιούν οι εικαστικοί καλλιτέχνες και να εξοικειωθούν με αυτά.
- Να προσεγγίζουν, να κατανοούν και να απολαμβάνουν το φαινόμενο της Τέχνης και να έχουν θετική στάση και συμπεριφορά απέναντι στα έργα τέχνης.
- Να γνωρίσουν τα ποικίλων μορφών εικαστικά έργα τέχνης, να τα κατανοήσουν, να τα αναλύσουν, να τα ερμηνεύσουν, να τα κρίνουν και να εκτιμήσουν την ελληνική και την παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά. Η Διδακτική μεθοδολογία στο μάθημα των εικαστικών Στο μάθημα των Εικαστικών οι μαθητές θα πρέπει να αντλούν γνώσεις και εμπειρίες από διάφορες πηγές και με διάφορους τρόπους που να εμπλουτίζουν το μάθημα και να το μετατρέπουν σε εμπειρία ζωής.

Για την κατάκτηση της ολιστικότητας (γνώσης, εμπειρίας, κοσμοθεωρίας) πρέπει:

- ✓ Να παρουσιάζεται η εικόνα του κόσμου ενιαία και όχι κατακερματισμένη.
- ✓ Να συνδέει ο εκπαιδευτικός τις εικαστικές τέχνες με άλλες τέχνες και με άλλα μαθήματα του σχολείου που να δίνουν ολοκληρωμένη εικόνα της γύρω πραγματικότητας.
- ✓ Να μεθοδεύεται η αναγωγή της εμπειρίας σε γνώση μέσα από επισκέψεις σε καλλιτεχνικούς χώρους, από παρουσιάσεις έργων τέχνης ή από επισκέψεις σε χώρους φυσικού κάλλους.
- ✓ Οι γνώσεις που αποκτώνται να αποτελούν βάση για δημιουργία εικαστικού έργου, λαμβάνοντας υπόψη ο εκπαιδευτικός τη σταδιακή ωρίμανση των παιδιών αλλά και τη διαφορετικότητά τους.
- ✓ Βάση της διδασκαλίας να είναι η επικοινωνία των παιδιών με τον δάσκαλο και η ομαδική και εξατομικευμένη διδασκαλία.
- ✓ Να έχει δημιουργικό και όχι γνωσιολογικό χαρακτήρα η αισθητική προσέγγιση των έργων της τέχνης και η θεωρητική ενασχόληση των παιδιών με αυτά · να συνδέεται δηλαδή, με την καλλιτεχνική δημιουργία.
- ✓ Να κατανοηθεί η βιωματική προσέγγιση της Τέχνης ως η σημαντικότερη μέθοδος Εικαστικής Αγωγής στο Δημοτικό σχολείο.
- ✓ Να οργανώνονται εξωσχολικές δραστηριότητες για όλες τις τάξεις (επισκέψεις σε μουσεία, γκαλερί, χώρους δημιουργίας).
- ✓ Να διοργανώνονται εκθέσεις, εκδηλώσεις και συζητήσεις που θα ανεβάζουν το επίπεδο του μαθήματος και θα ενισχύουν το ενδιαφέρον των παιδιών.
- ✓ Να ανατίθενται στους μαθητές εργασίες στο σπίτι ως συνέχεια της εργασίας στο σχολείο, οι οποίες βελτιώνουν την ποιότητα της διδασκόμενης ύλης.
- ✓ Να επιτρέπεται στο μαθητή ο αυτοσχεδιασμός.
- ✓ Να προτρέπονται οι μαθητές των μεγαλύτερων τάξεων να συζητούν και να επιλέγουν θέματα για συνθετικές εργασίες (projects). Οι συνθετικές εργασίες να βασίζονται στην αυτενέργεια και στην ενεργό συμμετοχή των παιδιών. Ο διδάσκων βοηθά και συμβουλεύει όπου είναι απαραίτητο. Η Τέχνη αποτελεί ένα πρόσφορο μέσο διαθεματικής προσέγγισης της γνώσης. Οι μαθητές

οργανώνουν τις διαθεματικές εργασίες τους με τη βοήθεια του δασκάλου τους ή και άλλων 61 εκπαιδευτικών. Ο κάθε εκπαιδευτικός θα πρέπει να προσεγγίζει το θέμα της ενότητας από πολλές πλευρές (ιστορική, αισθητική, θεωρητική, πρακτική κλπ).

3.5. Εργαστήρια Εικαστικών για το Δημοτικό

Το μάθημα της Εικαστικής Αγωγής πρέπει να γίνεται σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο με κατάλληλη υποδομή για τη χρήση ποικίλων υλικών, αποθηκευτικό χώρο, βιβλιοθήκη, δυνατότητα προβολών, συσκότισης και πρόσβασης σε συστήματα πληροφορικής. Όταν δεν υπάρχει μόνιμο εργαστήριο, δημιουργούμε συνθήκες εργαστηρίου στις κοινές με τα άλλα μαθήματα αίθουσες μεταφέροντας, στο μέτρο του δυνατού, τα απαραίτητα υλικά και μέσα. Το εργαστήριο Εικαστικών πρέπει να έχει ως ελάχιστες προϋποθέσεις: ευρυχωρία, καλό φωτισμό, παροχή νερού με κατάλληλη αποχέτευση και σωστό αερισμό του χώρου. Επίσης, καλό θα είναι να υπάρχουν ράφια, ντουλάπια και ιδιαίτερο αποθηκευτικό χώρος για τη φύλαξη έργων, υλικών και εργαλείων. Ακόμη, θα πρέπει να υπάρχουν τα απαραίτητα μέσα, για να εξυπηρετούνται οι πολλαπλές ανάγκες εργασίας των παιδιών, όπως μεγάλα τραπέζια για εργασία ατομική ή κατά ομάδες, καβαλέτα, επίπεδες επιφάνειες έκθεσης έργων. Επιθυμητές είναι οι δυνατότητες προβολής (προβολέα σλάιντς, οθόνη, κουρτίνες συσκότισης κ.ά.), τηλεόραση, βίντεο και μαγνητόφωνο. Επίσης, τα υλικά και τα εργαλεία θα χρειαστεί να είναι εναρμονισμένα με με την ηλικία των παιδιών. Επιθυμητή είναι και η ύπαρξη βιβλιοθήκης, αρχείο εποπτικού υλικού και βιντεοθήκης. Τέλος θα χρειαστεί να υπάρχει πλήρης ειδικός εξοπλισμός για διάφορα είδη εικαστικών τεχνών με συνθετότερες δυνατότητες και μεγαλύτερες απαιτήσεις, και η δημιουργία επιμέρους εργαστηρίων και γωνιών για τα αντικείμενα που προτείνει το πρόγραμμα σπουδών.

3.6. Διδακτικό υλικό για το μάθημα των Εικαστικών στο Δημοτικό Σχολείο

Το διδακτικό υλικό που δόθηκε στα σχολεία για το μάθημα των Εικαστικών, είναι: Βιβλία μαθητή: Ένα βιβλίο μαθητή για τις τάξεις Α' και Β' του Δημοτικού, σελίδες 80-100. Ένα βιβλίο μαθητή για τις τάξεις Γ' και Δ' του Δημοτικού, σελίδες 80-100. Ένα βιβλίο μαθητή για τις τάξεις Ε' και ΣΤ' του Δημοτικού, σελίδες 80-100. Τετράδια εργασιών και ασκήσεων Ένα τετράδιο εργασιών και ασκήσεων για τις τάξεις Α' και Β' του Δημοτικού, σελίδες 50. Ένα τετράδιο εργασιών και ασκήσεων

για τις τάξεις Γ' και Δ' του Δημοτικού, σελίδες 50. Ένα τετράδιο εργασιών και ασκήσεων για τις τάξεις Ε' και ΣΤ' του Δημοτικού, σελίδες 50. Βιβλία δασκάλου: Ένα βιβλίο δασκάλου για τις τάξεις Α' και Β' του Δημοτικού, σελίδες 100-120. Ένα βιβλίο δασκάλου για τις τάξεις Γ' και Δ' του Δημοτικού, σελίδες 100-120. Ένα βιβλίο δασκάλου για τις τάξεις Ε' και ΣΤ' του Δημοτικού, σελίδες 100-120. Εποπτικό υλικό: Μία σειρά 30-50 διαφανειών που θα συνοδεύουν τα τρία βιβλία δασκάλου (3 βιβλία X 1 σειρά= 3 σειρές). Μία βιντεοκασέτα διάρκειας 1 ώρας που θα συνοδεύει τα 3 βιβλία δασκάλου (συνολικά 3 βιντεοκασέτες). Μία σειρά από 30 αφίσες με έργα τέχνης και φυλλάδιο οδηγιών για το Δημοτικό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4.1. Τα Σχολικά Εγχειρίδια των Εικαστικών για την Α' και τη Β' Δημοτικού (Γενική περιγραφή)

(Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-B102/565/3689,16074/>)

Το διδακτικό πακέτο της Α' και Β' τάξης αποτελείται από τρία βιβλία που σηματοδοτούν μόνο την αρχή, την εισαγωγή στον κόσμο της τέχνης.

A. Βιβλίο για το μαθητή

Η επεξεργασία κάθε θέματος στο βιβλίο του μαθητή βασίζεται στην αξιοποίηση των βιωμάτων και των γνώσεων των παιδιών. Η διάρθρωση κάθε θέματος στηρίζεται σε τρία μέρη:

Φύση (φυσικό περιβάλλον). Οι μαθητές έρχονται σε επαφή με εικόνες και νοήματα του φυσικού περιβάλλοντος.

Θέση (δομημένο περιβάλλον). Οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα μέσα από τις εικόνες του βιβλίου να κατανοήσουν πώς το νόημα του θέματος βρίσκει εφαρμογή σε ό,τι ο άνθρωπος κατασκεύασε για τις πρακτικές και καθημερινές του ανάγκες.

Τέχνη (έργο τέχνης). Οι μαθητές κατανοούν ότι αυτά που εφαρμόζει και ακολουθεί ο καλλιτέχνης όταν φτιάχνει ένα έργο στηρίζονται σε εμπειρίες αιώνων και σε προσωπικούς εικαστικούς συλλογισμούς που απορρέουν από τη συνεχή παρατήρηση, τη μελέτη της φύσης, τον πειραματισμό.

Το περιεχόμενο χωρίζεται σε τέσσερις ενότητες:

Στην πρώτη ενότητα παρουσιάζονται τα μορφικά στοιχεία (σημείο, γραμμή, σχήμα, χρώμα, μορφή), τα οποία είναι απαραίτητα στοιχεία για κάθε δημιουργία. Οι μαθητές θα αντιληφθούν τη σημαντικότητα των στοιχείων αυτών και θα την ανακαλύπτουν σε όλες τις ενότητες και σε όλες τις δημιουργίες.

Στη δεύτερη ενότητα οι μαθητές πραγματεύονται θέματα που προέρχονται από την παρατήρηση της φύσης και των φυσικών φαινομένων.

Η τρίτη ενότητα πραγματεύεται μόνο τις μορφές τέχνης που δεν υπάρχουν σε άλλες ενότητες.

Στην τέταρτη ενότητα οι μαθητές προσεγγίζουν καλλιτέχνες και έργα τέχνης.

B. Τετράδιο εργασιών για το μαθητή

Οι ασκήσεις έχουν στόχο την εμπέδωση και εμπάθυνση όσων αναλύθηκαν στο βιβλίο. Είναι απλές δοκιμασίες που αποτελούν την πρώτη δοκιμή-εφαρμογή των νέων τεχνικών και γνώσεων με παιγνιώδη και ευχάριστο τρόπο. Στο τέλος του τετραδίου υπάρχει παράρτημα και με άλλες προτάσεις δημιουργίας, τις οποίες μπορεί να πραγματοποιήσει ο μαθητής στον ελεύθερο χρόνο του, μόνος ή με τους φίλους ή ακόμα και στο σχολείο.

Γ. Βιβλίο για το δάσκαλο

Το βιβλίο αυτό βοηθά το δάσκαλο να κατανοήσει τις βασικές αρχές που διέπουν όλο το διδακτικό πακέτο. Δίνει λεπτομερείς οδηγίες για την επεξεργασία της ύλης του βιβλίου του μαθητή. Στις επόμενες σελίδες παρουσιάζονται σε διαγράμματα η αντιστοιχήσεις των περιεχομένων των σχολικών εγχειριδίων για το μάθημα των Εικαστικών στην Α' και στη Β' δημοτικού με το Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα των Εικαστικών Τεχνών.

4.2. Διδακτικοί Στόχοι μαθήματος Εικαστικών για την Α' και Β' δημοτικού

[\(http://digitalschool.minedu.gov.gr/\)](http://digitalschool.minedu.gov.gr/)

Στο μάθημα της Εικαστικής Αγωγής επιδιώκεται οι μαθητές να:

- Ερευνούν και να πειραματίζονται με διαφορετικά υλικά δημιουργώντας εικαστικά έργα.
- Παρατηρούν το περιβάλλον και να το εντάσσουν στο έργο τους.

- Ανακαλύψουν ότι η Τέχνη είναι σημαντικός τρόπος έκφρασης και μπορεί να εκφράσει συναισθήματα για πράγματα που συμβαίνουν στο άμεσο περιβάλλον τους.
- Παρατηρήσουν με επισκέψεις τον περιβάλλοντα χώρο, αστικό και φυσικό. Σχεδιάσουν, χρωματίσουν εικόνες που ανακαλούν στη μνήμη όταν επιστρέψουν στην σχολική τάξη.
- Έρθουν σε επαφή με τον φυσικό κόσμο και να σχεδιάσουν/ζωγραφίσουν με κοντινή παρατήρηση καρπούς, φρούτα, φύλλα που φέρνουν στην τάξη.
- Αναπτύξουν την εικαστική έκφραση εικόνων της φαντασίας τους.
- Εκφράζουν ιδέες, εμπειρίες και συναισθήματα μέσα από τα έργα τους.
- Συνεργάζονται με τους συμμαθητές τους και μαθαίνουν τους κανόνες του σεβασμού στο έργο και στις επιλογές του άλλου.
- Εξοικειώνονται με τη διαφορετικότητα του άλλου και την εκφράζουν στο χαρτί τοποθετώντας τον εαυτό τους ανάμεσα στους «άλλους» .
- Αποκτούν γνώσεις και απλές πληροφορίες για τις εικαστικές τέχνες μέσα από επισκέψεις σε Μουσεία ή γκαλερί αλλά και με επισκέψεις στο Διαδίκτυο.
- Χρησιμοποιούν ορολογία, για να εκφράσουν τις σκέψεις, τις απόψεις και τα συναισθήματά τους για τα έργα Τέχνης.
- Αναπτύξουν χαρά και ενδιαφέρον για την Τέχνη και επιθυμία να συμμετέχουν σε καλλιτεχνικές δραστηριότητες.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ					
Χαρτογράφηση Εκπαιδευτικού Υλικού					
Αντιστοίχιση με το Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Εικαστικών Τεχνών					
ΒΑΘΜΙΔΑ 1 / Α' & Β' Δημοτικού					
Είδος Εκπαιδευτικού Υλικού	Πηγή	Βαθμίδα/ Τάξη	Κεφάλαιο	Στοιχεία από Πυρήνα «Εικαστική Έκφραση και Σκέψη»	Θεματική/ές Περιοχή/ές
Διδακτικό εγχειρίδιο	<p><i>Εικαστικά Α' & Β' Δημοτικού</i> (2009)</p> <p>Ζωγράφος, Θ., Μπέσσας, Δ., και Μπέσσα Ε.</p> <p>Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (Βιβλίο και Τετράδιο Εργασιών Μαθητή, Βιβλίο Δασκάλου)</p>	Βαθμίδα 1 Α' & Β' τάξεις	Ενότητα Α Α1 Παντού γραμμές	<p>Μορφολογικά στοιχεία: Γραμμή</p> <p>Δομικά στοιχεία: κίνηση</p> <p>Μορφές τέχνης: σχέδιο</p>	Χώρος – Τόπος
		Βαθμίδα 1 Α' & Β' τάξεις	Ενότητα Α Α2 Ο κόσμος όλος με σχήματα	<p>Μορφολογικά στοιχεία: γραμμή, σχήμα</p> <p>Δομικά στοιχεία: μοτίβο, επανάληψη</p> <p>Μορφές τέχνης: κολλητική</p>	Χώρος – Τόπος
		Βαθμίδα 1 Α' & Β' τάξεις	Ενότητα Α Α3 Η γέφυρα του ουράνιου τόξου	<p>Μορφολογικά στοιχεία: χρώμα</p> <p>Δομικά στοιχεία: μοτίβο, επανάληψη</p> <p>Μορφές τέχνης: ζωγραφική</p>	Χώρος - Τόπος
		Βαθμίδα 1 Α' & Β' τάξεις	Ενότητα Α Α4 Μορφές ... από γραμμές, σχήματα και χρώματα	<p>Μορφολογικά στοιχεία: γραμμή, σχήμα, χρώμα</p> <p>Δομικά στοιχεία: μοτίβο, επανάληψη</p> <p>Μορφές τέχνης: ζωγραφική</p>	Παγκόσμια Πολιτισμική Κληρονομιά

Εικόνα 1: Αντιστοίχιση σχολικών εγχειριδίων Εικαστικών (Α' και Β') με το Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Εικαστικών Τεχνών

Είδος Εκπαιδευτικού Υλικού	Πηγή	Βαθμίδα/ Τάξη	Κεφάλαιο	Στοιχεία από Πυρήνα «Εικαστική Έκφραση και Σκέψη»	Θεματική/ές Περιοχή/ές
Διδακτικό εγχειρίδιο	<p><i>Εικαστικά Α' & Β' Δημοτικού</i> (2009)</p> <p>Ζωγράφος, Θ., Μπέσσης, Δ., και Μπέσσα Ε.</p> <p>Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (Βιβλίο και Τετράδιο Εργασιών Μαθητή, Βιβλίο Δασκάλου)</p>	Βαθμίδα 1 Α' & Β' τάξεις	Ενότητα Α Α5 Χρωματογράμματα	<p>Μορφολογικά στοιχεία: γραμμή, σχήμα, χρώμα</p> <p>Δομικά στοιχεία: μοτίβο, επανάληψη</p> <p>Μορφές τέχνης: μεικτή τεχνική</p>	Πολιτισμός της εικόνας
		Βαθμίδα 1 Α' & Β' τάξεις	Ενότητα Β Β1 Με το πινέλο και τα χρώματα της φύσης	<p>Μορφολογικά στοιχεία: σχήμα, χρώμα</p> <p>Δομικά στοιχεία: μοτίβο, επανάληψη</p> <p>Μορφές τέχνης: ζωγραφική, τύπωμα, στένσιλ</p>	Χώρος - Τόπος
		Βαθμίδα 1 Α' & Β' τάξεις	Ενότητα Β Β2 Η παλέτα των λουλουδιών	<p>Μορφολογικά στοιχεία: χρώμα</p> <p>Δομικά στοιχεία: μοτίβο, επανάληψη</p> <p>Μορφές τέχνης: κολλητική, μεικτές τεχνικές</p>	Τοπική και Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά
		Βαθμίδα 1 Α' & Β' τάξεις	Ενότητα Β Β3 Πρόσωπα που μιλούν	<p>Μορφολογικά στοιχεία: χρώμα</p> <p>Δομικά στοιχεία: μοτίβο, επανάληψη</p> <p>Μορφές τέχνης: ζωγραφική</p>	Κοινωνία και Ζωή Πολιτισμός της εικόνας
		Βαθμίδα 1 Α' & Β' τάξεις	Ενότητα Β Β4 Ένα παιδί ζωγραφίζει τ' άστρα	<p>Μορφολογικά στοιχεία: χρώμα, σχήμα</p> <p>Δομικά στοιχεία: επανάληψη</p> <p>Μορφές τέχνης: μεικτή τεχνική</p>	Χώρος - Τόπος Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά

Εικόνα 2: Αντιστοίχιση σχολικών εγχειριδίων Εικαστικών (Α' και Β') με το Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Εικαστικών Τεχνών

Είδος Εκπαιδευτικού Υλικού	Πηγή	Βαθμίδα/ Τάξη	Κεφάλαιο	Στοιχεία από Πυρήνα «Εικαστική Έκφραση και Σκέψη»	Θεματική/ές Περιοχή/ές
Διδακτικό Εγχειρίδιο	<p><i>Εικαστικά Α' & Β' Δημοτικού</i> (2009)</p> <p>Ζωγράφος, Θ., Μπέσσης, Δ., και Μπέσσης Ε.</p> <p>Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (Βιβλίο και Τετράδιο Εργασιών Μαθητή, Βιβλίο Δασκάλου)</p>	Βαθμίδα 1 Α' & Β' τάξεις	Ενότητα Β Β5 Τέχνη της γης	<p>Μορφολογικά στοιχεία: σημείο, γραμμή, σχήμα</p> <p>Δομικά στοιχεία: μοτίβο, επανάληψη</p> <p>Μορφές τέχνης: τοποθέτηση στο χώρο</p>	Χώρος - Τόπος Παγκόσμια Πολιτισμική Κληρονομιά
		Βαθμίδα 1 Α' & Β' τάξεις	Ενότητα Γ Γ1 Στο εργαστήριο του Δημήτρη Μυταρά	<p>Μορφολογικά στοιχεία: χρώμα, τόνος</p> <p>Δομικά στοιχεία: ρυθμός, ένταση</p> <p>Μορφές τέχνης: ζωγραφική, σχέδιο</p>	Παγκόσμια Πολιτισμική Κληρονομιά
		Βαθμίδα 1 Α' & Β' τάξεις	Ενότητα Γ Γ2 Μικρά γλυπτά	<p>Μορφολογικά στοιχεία: χώρος</p> <p>Δομικά στοιχεία: όγκος</p> <p>Μορφές τέχνης: γλυπτική</p>	Χώρος - Τόπος
		Βαθμίδα 1 Α' & Β' τάξεις	Ενότητα Γ Γ3 Αιωρούμενα παιχνίδια	<p>Μορφολογικά στοιχεία: σημείο, γραμμή, σχήμα, χώρος</p> <p>Δομικά στοιχεία: τοποθέτηση, μέγεθος, όγκος</p> <p>Μορφές τέχνης: μομπίλς</p>	Χώρος - Τόπος Κοινωνία και Ζωή
		Βαθμίδα 1 Α' & Β' τάξεις	Ενότητα Γ Γ4 Παιχνίδια με τον άνθρωπο	<p>Μορφολογικά στοιχεία: σχήμα, χώρος</p> <p>Δομικά στοιχεία: τοποθέτηση, επανάληψη, κίνηση</p> <p>Μορφές τέχνης: τοποθέτηση στο χώρο</p>	Χώρος - Τόπος Ταυτότητα

Εικόνα3: Αντιστοίχιση σχολικών εγχειριδίων Εικαστικών (Α' και Β') με το Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Εικαστικών Τεχνών

Είδος Εκπαιδευτικού Υλικού	Πηγή	Βαθμίδα/ Τάξη	Κεφάλαιο	Στοιχεία από Πυρήνα «Εικαστική Έκφραση και Σκέψη»	Θεματική/ές Περιοχή/ές
Διδακτικό Εγχειρίδιο	<p>Εικαστικά Α' & Β' Δημοτικού</p> <p>(2009)</p> <p>Ζωγράφος, Θ., Μπέσσας, Δ., και Μπέσσα Ε.</p> <p>Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (Βιβλίο και Τετράδιο Εργασιών Μαθητή, Βιβλίο Δασκάλου)</p>	Βαθμίδα 1 Α' & Β' τάξεις	<p>Ενότητα Γ</p> <p>Γ5 Μια ιστορία για φρούτα</p>	<p>Μορφολογικά στοιχεία: σημείο, γραμμή, σχήμα</p> <p>Δομικά στοιχεία: μοτίβο, επανάληψη</p> <p>Μορφές τέχνης: ζωγραφική, μεικτή τεχνική</p>	Κοινωνία και Ζωή Χώρος - Τοπος
		Βαθμίδα 1 Α' & Β' τάξεις	<p>Ενότητα Δ</p> <p>Δ1 Ταξίδια με το ζωγράφο της χαράς και του ονείρου</p>	<p>Μορφολογικά στοιχεία: σημείο, γραμμή, σχήμα</p> <p>Δομικά στοιχεία: μοτίβο, επανάληψη</p> <p>Μορφές τέχνης: κατασκευές, τοποθέτηση στο χώρο</p>	Χώρος - Τόπος Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά
		Βαθμίδα 1 Α' & Β' τάξεις	<p>Ενότητα Δ</p> <p>Δ5 Ο Πάολ Κλέε μιλάει με ένα παιδί</p>	<p>Μορφολογικά στοιχεία: χρώμα, σχήμα</p> <p>Δομικά στοιχεία: επανάληψη</p> <p>Μορφές τέχνης: μεικτή τεχνική</p>	Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά

Εικόνα 4: Αντιστοίχιση σχολικών εγχειριδίων Εικαστικών (Α' και Β') με το Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Εικαστικών Τεχνών.

ΑΞΟΝΕΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1 ^{ος} άξονας: "ΑΠΛΑ ΥΛΙΚΑ , ΜΕΣΑ, ΤΕΧΝΙΚΕΣ"			
Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>Οι μαθητές να είναι σε θέση να:</p> <ul style="list-style-type: none"> Χρησιμοποιούν με αυξανόμενη ευχέρεια δύο – τρία διαφορετικά υλικά, για να σχεδιάζουν και να ζωγραφίζουν Κόβουν με ψαλίδι ευθείες και καμπύλες με ακρίβεια, ακολουθώντας σχέδιο σε χαρτί Κολλάνε χαρτιά και χαρτόνια 	<p><i>Δαχτυλομπογιές, νερομπογιές, κραγιόνια, κάρβουνα, μαρκαδόροι</i></p> <p><i>Χαρτί, χαρτόνια, κουπά</i></p>	<p>Οι μαθητές:</p> <ul style="list-style-type: none"> Επιλέγουν κατάλληλα υλικά και ασφαλή εργαλεία, ώστε να εκτελούν σχέδια ζωγραφικής, κολάζ, κατασκευές κλπ. 	<ul style="list-style-type: none"> Βιβλίο μαθητή για τις τάξεις Α΄ και Β΄ Δημοτικού Τετράδιο εργασιών και ασκήσεων μαθητή για τις τάξεις Α΄ και Β΄ Δημοτικού Βιβλίο δασκάλου για τις τάξεις για τις τάξεις Α΄ και Β΄ Δημοτικού
<ul style="list-style-type: none"> Πλάθουν με ευχέρεια και μορφοποιούν 	<p><i>Πηλός, ζυμάρι, πλαστελίνη</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Πλάθουν με προσθετική μεθοδο ατομικά και ομαδικά έργα Χρησιμοποιούν απλά εργαλεία πλαστικής. Μετατρέπουν την πραγματική χρήση διάφορων αντικειμένων π.χ. 2 πλαστικά πώματα μπορούν να γίνουν "φώτα", "μάτια", "ρόδες" κλπ. 	<ul style="list-style-type: none"> Visual Cd (CD-ROM) Εικαστικών 'Διαδρομές στην Τέχνη'. Για το Δημοτικό και το Γυμνάσιο Εκπαιδευτικό CD-ROM για τα Εικαστικά Δημοτικού. http://www.pi-schools.gr/software/dimotiko/
<ul style="list-style-type: none"> Χρησιμοποιούν με φαντασία διάφορα υλικά, για να κατασκευάσουν μικροαντικείμενα 	<p><i>Φυσικά υλικά – ανακυκλώσιμα υλικά</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Συλλέγουν και αποθηκεύουν διάφορα "άχρηστα" υλικά (χάρτινους κυλίνδρους, κουτιά, μπουκάλια κ.ά.) 	<ul style="list-style-type: none"> Λογισμικό "Natural Art". http://xrl.us/bg2j8c Λογισμικό "ΙΡΙΣ" http://xrl.us/bg2j76 Λογισμικό "Κασταλία" http://xrl.us/bg2j74 DVD Εικαστικών Δημοτικού
<ul style="list-style-type: none"> Μαθαίνουν απλές τεχνικές και να τις εφαρμόζουν Δοκιμάζουν διάφορες τεχνικές 	<p><i>Απλές τεχνικές – πειραματισμοί</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Παροτρύνονται να δοκιμάζουν με τα υλικά και να πειραματίζονται 	<ul style="list-style-type: none"> Εποπτικό υλικό Μουσείου Μπενάκη: http://www.benaki.gr/index.asp?lang=gr&id=3 Κατάλογος ψηφιακού και

4.3. Άξονες περιεχομένων σχολικών εγχειριδίων Εικαστικών Α΄ και Β΄ Δημοτικού σε συνάρτηση με τους στόχους του Α.Π.

			<p>ΟΠΤΙΚΟ-ακουστικού υλικού Βιβλιοθήκης Παιδαγωγικού Ινστιτούτου:</p> <p>-http://www.pi-schools.gr/library/pi-lib/pi_lib_polymes_a_katalogos_optiko_video.htm</p> <p>-Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Α.Σ.Κ.Τ.:</p> <p>-http://www.library.asfa.gr/askt1/</p> <p>-Online Βιβλιοθήκη Τελλόγλειου Ιδρύματος Τεχνών Α.Π.Θ.:</p> <p>http://www.tf.auth.gr/telloglion/default.aspx?lang=el-GR&loc=1&page=562</p> <p>-Εκπαιδευτικά προγράμματα για μαθητές</p> <p>-http://www.e-yliko.gr/htmls/aist_h_agogh/episk.aspx</p>
--	--	--	---

2^{ος} άξονας: "ΑΓΛΑ ΜΟΡΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ"

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p><i>Οι μαθητές να είναι σε θέση να:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Εκφράζουν συναισθήματα και να αποδίδουν κίνηση με ποικιλία γραμμών • Ορίζουν περιγράμματα • Γεμίζουν χρωματικά κενές επιφάνειες, αργότερα να τυπτοποιούν το χρωματισμό συγκεκριμένων αντικειμένων 	<p><i>Γραμμή</i></p>	<p>Οι μαθητές:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Μελετούν έργα εικαστικής τέχνης και διαπιστώνουν την κυριαρχία γραμμών στην εικαστική έκφραση -Να παρατηρούν και να σχηματίζουν περιγράμματα από φυσικά υλικά (φύλλα, καρπούς) -Εκφράζουν και καταγράφουν την ποικιλία που εμφανίζεται στις γραμμές όπως ατέρμονες, καμπύλες, ευθείες, 	<ul style="list-style-type: none"> -Βιβλίο μαθητή για τις τάξεις Α' και Β' Δημοτικού -Τετράδιο εργασιών και ασκήσεων μαθητή για τις τάξεις Α' και Β' Δημοτικού -Βιβλίο δασκάλου για τις τάξεις για τις τάξεις Α' και Β' Δημοτικού - Visual Cd (CD-ROM) Εικαστικών 'Διαδρομές στην Τέχνη'. Για το

<ul style="list-style-type: none"> • Αναγνωρίζουν τα χρώματα στο περιβάλλον και στα έργα τέχνης 	<p>Χρώμα</p>	<p>“μονοκονδυλίες”, περιγράμματα κλπ.</p>	<p>Δημοτικό και το Γυμνάσιο</p> <ul style="list-style-type: none"> -Εκπαιδευτικό CD-ROM για τα Εικαστικά Δημοτικού. -http://www.pi-schools.gr/software/dimotiko/ -Λογισμικό "Natural Art". -http://xrl.us/bg2j8c
<ul style="list-style-type: none"> • Συνθέτουν διάφορα σχήματα • Συνθέτουν μορφές με κεντρική ισορροπία 	<p>Σχήματα</p> <p>Μορφές</p>	<p>-Παροτρύνονται να παίξουν με τα χρώματα και να δοκιμάσουν ποικίλους τρόπους χρωματισμού</p> <p>-Διαπιστώνουν με δοκιμές και μελέτη ότι τα απλά γεωμετρικά σχήματα και οι μορφές (ανθρώπων, σπιτιών κλπ.) σχεδιάζονται ατελώς και αργότερα αποκτούν ευκρίνεια</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Λογισμικό "IPIS" -http://xrl.us/bg2j76 -Λογισμικό "Κασταλία" http://xrl.us/bg2j74 -DVD Εικαστικών Δημοτικού - Επισπτικό υλικό Μουσείου Μπενάκη: http://www.benaki.gr/index.asp?lang=gr&id=3
<ul style="list-style-type: none"> • Διακρίνουν και ονομάζουν την υφή ορισμένων επιφανειών. 	<p>Υφή</p>	<p>-Αποδίδουν την υφή όπως χνουδωτό, απαλό, άγριο μεταξένιο, γλιστερό, λεπτό, τραχύ κλπ. με ειδικές δραστηριότητες και έργα</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Κατάλογος ψηφιακού και οπτικο-ακουστικού υλικού Βιβλιοθήκης Παιδαγωγικού Ινστιτούτου: -http://www.pi-schools.gr/library/pi-lib/pi-lib-polymes-a-katalogos-optiko-video.htm -Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Α.Σ.Κ.Τ.: -http://www.library.asfa.gr/askt1/ -Online Βιβλιοθήκη Τελλόγλειου Ιδρύματος Τεχνών Α.Π.Θ.: http://www.tf.auth.gr/teologlion/default.aspx?lang=el-GR&loc=1&page=562

			<ul style="list-style-type: none"> -Εκπαιδευτικά προγράμματα για μαθητές -http://www.e-yliko.gr/htmls/aisth_agogh/episk.asp x
3^{ος} άξονας: "ΘΕΜΑ"			
Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p><i>Οι μαθητές να είναι σε θέση να:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Παρατηρούν το φυσικό και το δομημένο περιβάλλον και να τα ερμηνεύουν με απλά στερεότυπα στα έργα τους, αργότερα με αυξανουσες λεπτομέρειες και περιγραφική ακρίβεια • Αποδίδουν διάφορα θέματα χρησιμοποιώντας απλά στερεότυπα 	<p><i>Θέματα από παρατήρηση, μνήμη, φαντασία, συναισθήματα, περιβάλλον, ζώα, φυτά, οικογένεια, γιορτές, εποχές, επαγγέλματα</i></p>	<p>Οι μαθητές:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Αποδίδουν στερεότυπα όπως "κύκλος" για ήλιο, πρόσωπο, λουλούδι κ. α., το "τετράγωνο" για σπίτι, κουτί κ.ά., το κόκκινο για στέγη, φωτιά κ.ά με διάφορους τρόπους 	<ul style="list-style-type: none"> -Βιβλίο μαθητή για τις τάξεις Α' και Β' Δημοτικού -Τετράδιο εργασιών και ασκήσεων μαθητή για τις τάξεις Α' και Β' Δημοτικού -Βιβλίο δασκάλου για τις τάξεις Α' και Β' Δημοτικού
<ul style="list-style-type: none"> • Αντλούν θέματα για τη ζωγραφική τους από άλλες σχολικές δραστηριότητες 	<p><i>Θέματα από άλλες σχολικές δραστηριότητες</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> -Συμμετέχουν σε σχολικές δραστηριότητες όπως περίπατοι, επισκέψεις συζητήσεις κλπ. 	<ul style="list-style-type: none"> -- Visual Cd (CD-ROM) Εικαστικών 'Διαδρομές στην Τέχνη'. Για το Δημοτικό και το Γυμνάσιο
<ul style="list-style-type: none"> • Συλλέγουν σειρές εικόνων, καρτών, φωτογραφιών μικροαντικειμένων • Συλλέγουν εικόνες από ζώα, δέντρα, δάση • Συλλέγουν καρτ ποστάλ από τόπους στους οποίους ανήκουν οι διαφορετικής εθνικότητας συμμαθητές τους 	<p><i>Συλλογές</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> -Δημιουργούν συλλογές όπως καρτ-ποστάλ, εικόνες έργων τέχνης, εικόνες ζώων, δέντρων κ.τ.λ., οι οποίες χρησιμοποιούνται στα εικαστικά ποικιλοτρόπως 	<ul style="list-style-type: none"> -Εκπαιδευτικό CD-ROM για τα Εικαστικά Δημοτικού. -http://www.pi-schools.gr/software/dimotiko/ -Λογισμικό "Natural Art". -http://xrf.us/bg2j8c -Λογισμικό "ΙΡΙΣ" -http://xrf.us/bg2j76 -Λογισμικό "Κασταλία" http://xrf.us/bg2j74
<ul style="list-style-type: none"> • Διακοσμούν με χειροτεχνίες τους το περιβάλλον τους 	<p><i>Διακοσμήσεις</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> -Διακοσμούν το περιβάλλον για σχολικές εορτές, επετείους, εκδηλώσεις κ.ά. 	<ul style="list-style-type: none"> -DVD Εικαστικών Δημοτικού - Εποπτικό υλικό Μουσείου Μπενάκη:
		<ul style="list-style-type: none"> -Επιζωγραφίζουν 	

<ul style="list-style-type: none"> • Επεξεργάζονται διάφορες εικόνες επεμβαίνοντας δημιουργικά 	<i>Παραλλαγές, επεξεργασίες, αφηρημένες εικόνες</i>	εικόνες, κόβουν και επανασυνδέουν εικόνες κ.ά.	http://www.benaki.gr/index.asp?lang=gr&id=3
Συμμετέχουν, να προτείνουν ή να δημιουργούν παιχνίδια με έργα τέχνης, εικόνες κλπ.	<i>Παιχνίδια</i>	– Συμμετέχουν σε παιχνίδια με χρώματα και άλλα υλικά – Εκτελούν παιχνίδια ερωτήσεων κλπ.	– Κατάλογος ψηφιακού και οπτικο-ακουστικού υλικού Βιβλιοθήκης Παιδαγωγικού Ινστιτούτου: http://www.pi-schools.gr/library/pi-lib/pi-lib-polymer-a-katalogos-optiko-video.htm
			– Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Α.Σ.Κ.Τ.: http://www.library.asfa.gr/ask1/ – Online Βιβλιοθήκη Τελλόγλειου Ιδρύματος Τεχνών Α.Π.Θ.: http://www.tf.auth.gr/heloglion/default.aspx?lang=el-GR&ioc=1&page=562 – Εκπαιδευτικά προγράμματα για μαθητές http://www.e-yliko.gr/htmls/aisth_agogh/episk.aspx
4^{ος} άξονας: "ΜΟΡΦΕΣ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ"			
Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές να είναι σε θέση να: <ul style="list-style-type: none"> • Σχεδιάζουν συγκεντρωμένοι με αυξανόμενη χρονική διάρκεια απασχόλησης νοηματικά σχέδια • Σχεδιάζουν με περιγράμματα ανθρώπους, ζώα, φυτά, σπίτια κ.ά. και αργότερα να προσθέτουν με σταθερές γραμμές ουρανό, έδαφος και περιβάλλον σε δυσδιάστατο χώρο • Χρωματίζουν με 	Σχέδιο Ζωγραφική	Οι μαθητές: – Ζωγραφίζουν θέματα που αφορούν στη φύση, όπως π.χ. το «δέντρο που φρόνισα», τα «ζώα που αγαπώ», το «δάσος που δακρύζει», «από πού έρχεται το νερό», κλπ	– Βιβλίο μαθητή για τις τάξεις Α' και Β' Δημοτικού – Τετράδιο εργασιών και ασκήσεων μαθητή για τις τάξεις Α' και Β' Δημοτικού – Βιβλίο δασκάλου για τις τάξεις Α' και Β' Δημοτικού

<p>καθαρότητα, αυξανόμενη προσοχή και ακρίβεια επίπεδες επιφάνειες</p> <p>• Ζωγραφίζουν με παραστατικότητα και αφηγηματικότητα</p>			
<p>• Πλάθουν απλές μορφές</p>	<p><i>Πηλοπλαστική</i></p>	<p>-Πλάθουν με προσθετική μέθοδο και δημιουργούν</p> <p>-Δημιουργούν ψευδοανάγλυφα πάνω στην πινακίδα τους, ή μικρές τρισδιάστατες μορφές όπως π.χ. δέντρο, ζώο, ένα μικρό τοπίο όπως φαίνεται αν πετούσαμε και το βλέπαμε από ψηλά κλπ.</p>	<p>- Visual Cd (CD-ROM) Εικαστικών 'Διαδρομές στην Τέχνη'. Για το Δημοτικό και το Γυμνάσιο</p> <p>-Εκπαιδευτικό CD-ROM για τα Εικαστικά Δημοτικού.</p> <p>-http://www.pi-schools.gr/software/dimotiko/</p> <p>-Λογισμικό "Natural Art".</p> <p>-http://xrl.us/bq2j8c</p> <p>-Λογισμικό "ΙΡΙΣ"</p> <p>-http://xrl.us/bq2j76</p>
<p>• Υφαίνουν ένα μικρού μεγέθους υφαντό</p>	<p><i>Υφαντική</i></p>	<p>-- Υφαίνουν χωρίς τελέρο ή σε μικρό τελέρο 10x15cm περίπου, με λουρίδες χαρτιού, υφάσματος, χάρτο, μαλλί κλπ.</p>	<p>-Λογισμικό "Κασταλία"</p> <p>http://xrl.us/bq2j74</p> <p>-DVD Εικαστικών Δημοτικού</p>
<p>• Κατασκευάζουν διάφορες απλές μικροκατασκευές</p>	<p><i>Μικροκατασκευές</i></p>	<p>-Κολλάνε με διάφορα επίπεδα υλικά, με διακοσμητικό αποτέλεσμα</p> <p>-Εκτελούν μικροκατασκευές από χαρτόνι, κομμάτια ξύλου, "άχρηστα" υλικά, πλαστικά κλπ.</p> <p>-Δημιουργούν έργα δύο και τριών διαστάσεων</p>	<p>- Εποπτικό υλικό Μουσείου Μπενάκη:</p> <p>http://www.benaki.gr/index.asp?lang=gr&id=3</p> <p>-Κατάλογος ψηφιακού και οπτικο-ακουστικού υλικού Βιβλιοθήκης Παιδαγωγικού Ινστιτούτου:</p> <p>-http://www.pi-schools.gr/library/pi-lib/pi_lib_polymes_a_katalogos_optiko_video.htm</p>
<p>• Χρησιμοποιούν με αυξανόμενη ευχέρεια στένσιλ διάφορων σχεδίων</p>	<p><i>Στένσιλ</i></p>	<p>-Χρησιμοποιούν το στένσιλ ως απλό όργανο σχεδίασης έτοιμων σχημάτων.</p>	<p>-Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Α.Σ.Κ.Τ.:</p> <p>-http://www.library.asfa.gr/ask1/</p>
<p>• Κολλάνε διάφορα υλικά δημιουργώντας εικόνες</p>	<p><i>Κολάζ</i></p>	<p>-Σχεδιάζουν, κολλάνε, και ζωγραφίζουν σε διάφορα μεγέθη</p>	<p>-Online Βιβλιοθήκη Τελλόγλειου Ιδρύματος Τεχνών Α.Π.Θ.:</p>

		<p>χαρτιού και εκτελούν ατομικά και ομαδικά έργα</p> <p>-Συζητούν για τα δέντρα, το νερό, τα ζώα, τα φυτά που χρειάζονται την ιδιαίτερη φροντίδα του ανθρώπου και με τη μορφή παραμυθιού συζητούν και μετά εικονίζουν με μικτές τεχνικές χαρούμενα και λυπημένα τοπία, χαρούμενα και λυπημένα ζωάκια, το δέντρο που συνομιλεί με τη θάλασσα κλπ.</p>	<p>http://www.tf.auth.gr/teloglion/default.aspx?lang=el-GR&loc=1&page=562</p> <p>-Εκπαιδευτικά προγράμματα για μαθητές</p> <p>-http://www.e-yliko.gr/htmls/aisth_agogh/episk.aspx</p>
• Κατασκευάζουν απλά μόμπιλις	Μόμπιλις	<p>-Εκτελούν δραστηριότητες ατομικές και ομαδικές για την κατασκευή μόμπιλις (είναι κρεμαστά, κινητά μικροαντικείμενα από σύρμα και σπάγκο όπως χάρπινα ψάρια, πουλιά, λουλούδια κλπ. όπως και μάσκες, κάρτες τοπίων, φράσεις που συγκεντρώνουν στην τάξη ή ευχές</p>	
	Φωτογραφία	<p>-Συγκεντρώνουν φωτογραφίες που μάζεψαν στην τάξη και δημιουργούν κολλάζ ή μόμπιλις</p>	
-Δημιουργούν μικρές δράσεις	Χάπενινγκς	<p>-Δημιουργούν μία</p>	

<p>στις οποίες οι ίδιοι δρουν δημιουργώντας εκεί και τότε το έργο τους, ενώ οι συμμαθητές τους παρακολουθούν ως θεατές</p>		<p>δράση στην οποία συμμετέχουν ένας έως τρεις μαθητές (π.χ. ρίχνουν άμμο πάνω σε ένα σχεδιασμένο χαρτόνι, αφήνουν τα αποτυπώματά των χεριών τους πάνω σε χαρτί αφού τα έχουν «βουτήξει» σε χρώμα) και οι άλλοι μαθητές παρατηρούν. Η διαδικασία επαναλαμβάνεται ώστε να έχουν όλοι οι μαθητές αποκτήσει την εμπειρία του «δρώντος καλλιτέχνη» και του θεατή</p>	
5^{ος} άξονας: "ΕΡΓΑ ΤΕΧΝΗΣ"			
<p>Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα</p>	<p>Βασικά θέματα</p>	<p>Δραστηριότητες</p>	<p>Εκπαιδευτικό υλικό</p>
<p><i>Οι μαθητές να είναι ικανοί να:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Γνωρίζουν και να ονομάζουν ορισμένα είδη ελληνικής παραδοσιακής τέχνης • Γνωρίζουν και να ονομάζουν ορισμένα είδη της τοπικής τους παραδοσιακής τέχνης • Γνωρίζουν την λαϊκή τέχνη και άλλων λαών 	<p><i>Έργα τέχνης από:</i></p> <p><i>Ελληνική παραδοσιακή τέχνη</i></p> <p><i>Τοπική τέχνη</i></p> <p><i>Λαϊκή τέχνη των λαών</i></p>	<p>Οι μαθητές:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Συνδέουν τα έργα τέχνης με ευχάριστες δραστηριότητες και παιχνίδια π.χ. σάβνες, τσεβρέδες, δαντέλες κλπ., στη Σάμο τα πήλινα λαβομάνια, στο Πήλιο τα ξυλόγλυπτα κ.ά. 	<ul style="list-style-type: none"> -Βιβλίο μαθητή για τις τάξεις Α' και Β' Δημοτικού -Τετράδιο εργασιών και ασκήσεων μαθητή για τις τάξεις Α' και Β' Δημοτικού -Βιβλίο δασκάλου για τις τάξεις για τις τάξεις Α' και Β' Δημοτικού
<ul style="list-style-type: none"> • Αναγνωρίζουν και ονομάζουν ένα έργο που αναπαριστά μία τοπιογραφία <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • Αναγνωρίζουν ως μοντέρνα τέχνη ορισμένα χαρακτηριστικά έργα 	<p><i>Θέματα της τέχνης</i></p> <hr/> <p><i>Μοντέρνα τέχνη</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> -Παρατηρούν τοπιογραφίες διαφορετικών εποχών (17^{ος}-20^{ος} αιώνας) και λένε προφορικά μία ιστορία που συμπληρώνεται από όλους -Παρατηρούν και συζητούν για έργα του Φ. Λεζέ, του Παρθένη και του Μόραλη. 	<ul style="list-style-type: none"> -- Visual Cd (CD-ROM) Εικαστικών 'Διαδρομές στην Τέχνη'. Για το Δημοτικό και το Γυμνάσιο -Εκπαιδευτικό CD-ROM για τα Εικαστικά Δημοτικού. -http://www.pi-schools.gr/software/dimatiko/

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>Οι μαθητές να είναι σε θέση να:</p> <ul style="list-style-type: none"> Χρησιμοποιούν ορθά στον προφορικό τους λόγο ορισμένους απλούς όρους τέχνης 	<p><i>Χρήση απλών όρων τέχνης</i></p> <p><i>Προφορική έκφραση προτιμήσεων, σκέψεων, απόψεων</i></p>	<p>Οι μαθητές:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Χρησιμοποιούν όρους όπως ονόματα χρωμάτων, σχέδιο, ζωγραφιά, μοντέρνο, στολίδι 	<ul style="list-style-type: none"> -Βιβλίο μαθητή για τις τάξεις Α' και Β' Δημοτικού -Τετράδιο εργασιών και ασκήσεων μαθητή για τις τάξεις Α' και Β' Δημοτικού
<ul style="list-style-type: none"> Εκφράζουν σύντομα σκέψεις, προτιμήσεις και απόψεις Δείχνουν ενδιαφέρον για έργα τέχνης 	<p><i>Συναισθηματική προσέγγιση έργων τέχνης</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> -Προσεγγίζουν όρους βιωματικά ή με απλές εξηγήσεις και παραδείγματα όπως ισορροπία, συμμετρία, βάρος, κίνηση, φως σκιά, μεγάλο μικρό κλπ. 	<ul style="list-style-type: none"> -Βιβλίο δασκάλου για τις τάξεις για τις τάξεις Α' και Β' Δημοτικού
<ul style="list-style-type: none"> Περιγράφουν απλά ό,τι παρατηρούν σε ένα έργο τέχνης 	<p><i>Απλή περιγραφή έργων τέχνης</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> -Παροτρύνονται με κατάλληλες ερωτήσεις να εκφραστούν προφορικά για τα έργα τους και για τα έργα τέχνης -Παρακολουθούν την παρουσίαση έργων τέχνης από τους εκπαιδευτικούς με ευχάριστους τρόπους και παιχνίδια -Παροτρύνονται με κατάλληλες ερωτήσεις ώστε να μάθουν να περιγράφουν διάφορα έργα τέχνης 	<ul style="list-style-type: none"> - Visual Cd (CD-ROM) Εικαστικών Διαδρομές στην Τέχνη. Για το Δημοτικό και το Γυμνάσιο -Εκπαιδευτικό CD-ROM για τα Εικαστικά Δημοτικού. -http://www.pi-schools.gr/software/dimatiko/ -Λογισμικό "Natural Art". -http://xrl.us/bq2j8c -Λογισμικό "ΙΡΙΣ" -http://xrl.us/bq2j76 -Λογισμικό "Κασταλία" -http://xrl.us/bq2j74 -DVD Εικαστικών Δημοτικού
<ul style="list-style-type: none"> Αντιλαμβάνονται ότι η τέχνη εκτίθεται σε ειδικούς χώρους 	<p><i>Πολιτισμικές δράσεις</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> -Επισκέψεις σε Μουσεία και σε Μουσεία Λαϊκής τέχνης -Να επισκεφθούν εικονικά (στο διαδίκτυο) Μουσεία τοπικά, εθνικά και Μουσεία άλλων πολιτισμών 	<ul style="list-style-type: none"> - Εποπτικό υλικό Μουσείου Μπενάκη: http://www.benaki.gr/index.asp?lang=gr&id=3 -Κατάλογος ψηφιακού και οπτικο-ακουστικού υλικού Βιβλιοθήκης Παιδαγωγικού Ινστιτούτου:
<ul style="list-style-type: none"> Αντιλαμβάνονται ότι οι εκθέσεις οργανώνονται με ένα στόχο 			

	<p><i>Video art</i></p>	<p>-Παρακολουθούν σύντομα video art και σχολιάζουν την εμπειρία τους από αυτό που είδαν (μπορούν να δουν ολιγόλεπτα έργα των Bill Viola, Bruce Nauman)</p>	<p>-Λογισμικό "Natural Art". -http://xrl.us/bg2j0c -Λογισμικό "IPIΣ" -http://xrl.us/bg2j76 -Λογισμικό "Κασταλία" http://xrl.us/bg2j74 -DVD Εικαστικών Δημοτικού</p> <p>- Επισπτικό υλικό Μουσείου Μπενάκη: http://www.benaki.gr/index.asp?lang=gr&id=3</p> <p>-Κατάλογος ψηφιακού και οπτικο-ακουστικού υλικού Βιβλιοθήκης Παιδαγωγικού Ινστιτούτου: -http://www.pi-schools.gr/library/pi-lib/pi_lib_polymes_a_katalogos_optiko_video.htm</p> <p>-Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Α.Σ.Κ.Τ.: -http://www.library.asfa.gr/askt1/</p> <p>-Online Βιβλιοθήκη Τελλόγλειου Ιδρύματος Τεχνών Α.Π.Θ.: http://www.tf.auth.gr/telloglion/default.aspx?lang=el-GR&loc=1&page=562</p> <p>-Εκπαιδευτικά προγράμματα για μαθητές -http://www.e-ylika.gr/htmls/ajsth_agogh/episk.aspx</p>
<p>6^{ος} άξονας: "ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΚΑΛΑΙΣΘΗΣΙΑ"</p>			

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>Οι μαθητές να είναι σε θέση να:</p> <ul style="list-style-type: none"> Χρησιμοποιούν ορθά στον προφορικό τους λόγο ορισμένους απλούς όρους τέχνης 	<p>Χρήση απλών όρων τέχνης</p> <p>Προφορική έκφραση προτιμήσεων, σκέψεων, απόψεων</p>	<p>Οι μαθητές:</p> <ul style="list-style-type: none"> Χρησιμοποιούν όρους όπως ονόματα χρωμάτων, σχέδιο, ζωγραφιά, μοντέρνα, στολίδι 	<ul style="list-style-type: none"> Βιβλίο μαθητή για τις τάξεις Α' και Β' Δημοτικού Τετράδιο εργασιών και ασκήσεων μαθητή για τις τάξεις Α' και Β' Δημοτικού
<ul style="list-style-type: none"> Εκφράζουν σύντομα σκέψεις, προτιμήσεις και απόψεις Δείχνουν ενδιαφέρον για έργα τέχνης 	<p>Συναισθηματική προσέγγιση έργων τέχνης</p>	<ul style="list-style-type: none"> Προσεγγίζουν όρους βιωματικά ή με απλές εξηγήσεις και παραδείγματα όπως ισορροπία, συμμετρία, βάρος, κίνηση, φως σκιά, μεγάλο μικρό κλπ. 	<ul style="list-style-type: none"> Βιβλίο δασκάλου για τις τάξεις Α' και Β' Δημοτικού
<ul style="list-style-type: none"> Περιγράφουν απλά ό,τι παρατηρούν σε ένα έργο τέχνης 	<p>Απλή περιγραφή έργων τέχνης</p>	<ul style="list-style-type: none"> Παροτρύνονται με κατάλληλες ερωτήσεις να εκφραστούν προφορικά για τα έργα τους και για τα έργα τέχνης Παρακολουθούν την παρουσίαση έργων τέχνης από τους εκπαιδευτικούς με ευχάριστους τρόπους και παιχνίδια Παροτρύνονται με κατάλληλες ερωτήσεις ώστε να μάθουν να περιγράφουν διάφορα έργα τέχνης 	<ul style="list-style-type: none"> Visual Cd (CD-ROM) Εικαστικών 'Διαδρομές στην Τέχνη'. Για το Δημοτικό και το Γυμνάσιο Εκπαιδευτικό CD-ROM για τα Εικαστικά Δημοτικού. http://www.pi-schools.gr/software/dimatiko/ Λογισμικό "Natural Art". http://xrl.us/bg2j8c Λογισμικό "ΙΡΙΣ" http://xrl.us/bg2j76 Λογισμικό "Κασταλία" http://xrl.us/bg2j74 DVD Εικαστικών Δημοτικού
<ul style="list-style-type: none"> Αντιλαμβάνονται ότι η τέχνη εκτίθεται σε ειδικούς χώρους 	<p>Πολιτισμικές δράσεις</p>	<ul style="list-style-type: none"> Επισκέψεις σε Μουσεία και σε Μουσεία Λαϊκής τέχνης Να επισκεφθούν εικονικά (στο διαδίκτυο) Μουσεία τοπικά, εθνικά και Μουσεία άλλων παλαιοτήτων 	<ul style="list-style-type: none"> Εποπτικό υλικό Μουσείου Μπενάκη: http://www.benaki.gr/index.asp?lang=gr&id=3 Κατάλογος ψηφιακού και οπτικο-ακουστικού υλικού Βιβλιοθήκης Παιδαγωγικού Ινστιτούτου:
<ul style="list-style-type: none"> Αντιλαμβάνονται ότι οι εκθέσεις οργανώνονται με ένα στόχο 			

		<p>-Η τάξη οργανώνει εκθέσεις ή συλλογές έργων, παραμυθιών ή χαρακτηριστικών αντικειμένων, που ανα περιόδους (εβδομάδα, μήνας) αφιερώνονται σε κάποιο πολιτισμό</p>	<p>-http://www.pi-schools.gr/library/pi-lib/pi_lib_polymes_a_katalogos_optiko_video.htm</p> <p>-Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Α.Σ.Κ.Τ.:</p> <p>-http://www.library.asfa.gr/ask1/</p> <p>-Online Βιβλιοθήκη Τελλόγλειου Ιδρύματος Τεχνών Α.Π.Θ.:</p> <p>http://www.tf.auth.gr/teloggliou/default.aspx?lang=el-GR&loc=1&page=562</p> <p>-Εκπαιδευτικά προγράμματα για μαθητές</p> <p>-http://www.e-yliko.gr/htmls/aisth_agogh/episk.aspx</p>
--	--	---	---

Όπως διαφαίνεται από τα παραπάνω διαγράμματα υπάρχει απόλυτη συνέπεια στους άξονες περιεχομένων των δραστηριοτήτων που υπάρχουν στα διδακτικά εγχειρίδια για την Α΄ και Β΄ Δημοτικού σε συνάρτηση με τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα που αυτές αναμένεται να επιφέρουν. Συνάμα, συνιστά θετικό στοιχείο η ύπαρξη του αντίστοιχου για κάθε ενότητα συνοδευτικού εκπαιδευτικού και ψηφιακού υλικού. Το γεγονός αυτό διευρύνει τους πνευματικούς ορίζοντες των εκπαιδευτικών και τους καθιστά σε θέση, εφόσον το επιθυμούν, να μπορούν να ανατρέχουν ανα πάσα στιγμή σε επιπλέον υποστηρικτικό υλικό που κρίνουν ότι θα συμβάλλει στην καλύτερη ευδόση των διδακτικών τους στόχων. Θα ακολουθήσει ενδελεχής μελέτη για κάθε ένα από τα σχολικά εγχειρίδια, όπως και του τετραδίου εργασιών και του βιβλίου του δασκάλου.

4.3. Δομικά χαρακτηριστικά του σχολικού εγχειριδίου

Κάθε σχολικό εγχειρίδιο αποτελείται από διάφορα μέρη και στοιχεία, τα οποία το χαρακτηρίζουν και το ξεχωρίζουν από ένα ‘κανονικό’ βιβλίο. Η δομή του σχολικού εγχειριδίου παίζει σημαντικό ρόλο στον τρόπο εργασίας της τάξης και μάλιστα σε τέτοιο βαθμό που ένα σχολικό εγχειρίδιο να θεωρείται καλό εφόσον τα μέρη του είναι όσο το δυνατόν καλύτερα διαρθρωμένα κατά τρόπο ο οποίος επιτρέπει πολλές και ποικίλες χρήσεις του στον εκπαιδευτικό και στους μαθητές. Δεν υπάρχει μια ιδεώδης δομή, η οποία να ισχύει για όλα γενικά τα σχολικά εγχειρίδια, αλλά για κάθε μάθημα και για κάθε είδος εγχειριδίου ταιριάζει μια διαφορετική δομή (Καψάλης-Χαραλάμπους, 1995: 148).

Τα κυριότερα στοιχεία της δομής ενός σχολικού εγχειριδίου είναι:

- Η παρουσίαση της ύλης: Η παρουσίαση της ύλης είναι το σπουδαιότερο και συνήθως εκτενέστερο μέρος ενός σχολικού εγχειριδίου, βάσει του οποίου ασκείται η λειτουργία της ενημέρωσης και της παρουσίασης της πραγματικότητας στο μαθητή. Ο κύριος όγκος ενός σχολικού εγχειριδίου έχει τη μορφή κειμένου που πλαισιώνεται άλλοτε λιγότερο και άλλοτε περισσότερο με εικόνες, περιλήψεις κ.τ.λ. Η παρουσίαση της ύλης λειτουργεί με αποτελεσματικότητα μόνον όταν γίνεται μέσα από μια αρμονική συνεργασία κειμένου, εικόνων, περιλήψεων, εργασιών και άλλων στοιχείων του σχολικού εγχειριδίου. Σχετικά με τα σχολικά εγχειρίδια των Εικαστικών μπορούμε να σημειώσουμε ότι η παρουσίαση της ύλης γίνεται με τρόπο οικείο για τους μαθητές, αξιοποιώντας βιώματα και εμπειρίες τους με τρόπο εύληπτο και χαρούμενο.

- Μέλη εντύπωσης: Πρόκειται για επιλεγμένα μέρη της ύλης του σχολικού εγχειριδίου, τα οποία πρέπει οι μαθητές να εντυπώσουν και να έχουν στη διάθεσή τους ανά πάσα στιγμή. Τα μέλη εντύπωσης είναι πολύ σύντομα, συμπυκνωμένα και διατυπωμένα με μεγάλη γενικότητα. Περιορίζονται, δηλαδή, σε λέξεις, έννοιες, ορισμούς, τύπους, κανόνες, νόμους κ.τ.λ., χωρίς ιδιαίτερες επεξηγήσεις. Αυτό σημαίνει ότι τα μέλη αυτά προϋποθέτουν την ανάλογη επεξεργασία κατά τη διδασκαλία, για να γίνουν πλήρως κατανοητά. Γι' αυτό συνήθως το σχολικό εγχειρίδιο προβλέπει και ανάλογες εργασίες και ασκήσεις για τους μαθητές, που στηρίζονται ή αποβλέπουν στην παραπέρα επεξεργασία των μελών εντύπωσης. Τα βιβλία των Εικαστικών, λόγω της ιδιαίτερης φύσης του γνωστικού αντικειμένου, το οποίο ασκεί τις δεξιότητες των μαθητών δε έχουν τα μέλη εντύπωσης που συναντούμε στα υπόλοιπα επιστημονικά εγχειρίδια.

- Εργασίες και ασκήσεις: Οι εργασίες και οι ασκήσεις των σχολικών εγχειριδίων απευθύνονται στους μαθητές και απαιτούν από αυτούς πρόσθετες δραστηριότητες μάθησης τόσο κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας όσο και μετά από αυτήν στο σπίτι. Έχουν τη μορφή ερωτήσεων, προβλημάτων, διερευνητικών προσπαθειών, συστηματικής παρατήρησης κ.τ.λ. Από διδακτική άποψη οι εργασίες και οι ασκήσεις αποβλέπουν δηλαδή είτε στην επανάληψη είτε στην άσκηση μιας δεξιότητας είτε στη συστηματοποίηση είτε στον έλεγχο κ.α.π. Το τετράδιο εργασιών για το μάθημα των Εικαστικών που συνοδεύει το βιβλίο του μαθητή περιλαμβάνει εργασίες σχετικές με

τη θεματολογία και τη στοχοθεσία της υπό εξέταση ενότητας. Οι εργασίες είναι προσαρμοσμένες στο ηλικιακό επίπεδο των μαθητών, είναι ευχάριστες και ασκούν τους μαθητές σε ποικίλες μορφές της εικαστικής τέχνης.

- Οδηγίες για τον τρόπο εργασίας: Οι οδηγίες αυτές ενημερώνουν το μαθητή για την ορθή εκτέλεση σχετικά σύνθετων πνευματικών και πρακτικών εργασιών, που σχετίζονται με τη διδασκαλία. Απώτερος σκοπός είναι να μάθει ο μαθητής να εργάζεται αυτόνομα. Οι οδηγίες που υπάρχουν στα σχολικά εγχειρίδια των εικαστικών της Α' και Β' δημοτικού είναι διατυπωμένες με σαφήνεια και με τρόπο εύληπτο για το ηλικιακό επίπεδο των μαθητών.

- Χρηστικές διευκολύνσεις: Πρόκειται γενικά για στοιχεία της δομής του σχολικού εγχειριδίου, που βοηθούν το μαθητή να βρίσκει μέσα σε αυτό εύκολα και γρήγορα τις πληροφορίες που θέλει. Τέτοια μέσα είναι η διάρθρωση, οι επικεφαλίδες, ο πίνακας περιεχομένων, οι κατάλογοι ονομάτων και πραγμάτων, τα σύμβολα, οι παραπομπές κ.τ.λ. (Καψάλης- Χαραλάμπους, 1995: 148- 158). Λόγω του μικρού ηλικιακού επιπέδου των μαθητών τα στοιχεία αυτά δεν αποτελούν αντικείμενο επεξεργασίας στο μάθημα των Εικαστικών.

4.4. Συγκριτική μελέτη βιβλίου μαθητή Εικαστικών για την Α' και τη Β' Δημοτικού με το Τετράδιο Εργασιών και το Βιβλίο του Δασκάλου

Οι μαθητές της Α' Δημοτικού συνιστούν την πλέον ευαίσθητη μαθητική ομάδα στο μαθητικό δυναμικό του δημοτικού σχολείου, καθώς προέρχονται από το χώρο του νηπιαγωγείου. Έχοντας συνηθίσει τον παιγνιώδη τρόπο μάθησης του νηπιαγωγείου, έχουν μάθει να αξιοποιούν τα εικαστικά ως μαθησιακό εργαλείο γνωριμίας τόσο με τον εαυτό τους όσο και με τον κόσμο γύρω τους. Για το λόγο αυτό, η πρώτη ενότητα του σχολικού εγχειριδίου με τίτλο: «Μορφές από γραμμές, σχήματα και χρώματα», η οποία με αφορμή οικείες εικόνες για τα παιδιά που υπάρχουν στην φύση τα εισάγει στην χρήση του θεμελιώδους μορφικού στοιχείου στα Εικαστικά: τη γραμμή. Οι γραμμές μπορεί να είναι φωτογραμμές, ζωγραφιστές, ευθείες, κυκλικές και μπορεί να σχηματίζουμε με αυτές από ανθρωπάκια μέχρι σχήματα, ορθογώνια και τετράγωνα. Σημαντικός καλλιτέχνης που ανέδειξε τη σημασία της γραμμής στα έργα του υπήρξε ο Paul Klee. Μαζί με τις γραμμές έρχεται στη συνέχεια και το παιχνίδι με τα χρώματα εμπνευσμένο από το φυσικό χρωματολόγιο. Προχωρώντας τα μαθήματα στις μορφές συναντούμε το μάγο του Ντιμπιφέ και τα χρωματογράμματα (τεχνικές κολλάζ και ζωγραφικής) ενώ εξασκούμαστε στην τεχνική του στένσιλ και εξετάζουμε την

ενότητα με τίτλο «Ο κόσμος όλος με σχήματα». «Οι πλούσιες από εικόνες σελίδες του βιβλίου ξεκινούν με μια επιλεγμένη φωτογραφία ενός δέντρου και ενός σπιτιού και δίπλα ακριβώς παρατίθεται το απλοποιημένο σχήμα τους. Ακολουθεί, μια φωτογραφία διάφορων μικρών στρογγυλών αντικειμένων και μια άλλη φωτογραφία, στην οποία φαίνεται πώς έχει αντιγραφεί το σχήμα αυτών των αντικειμένων. Ένα παιδί κόβει αυτά τα σχήματα. Στη συνέχεια προτρέπεται ο μαθητής να βρει και να κόψει δικά του σχήματα. Το κεφάλαιο συνεχίζεται με την πρόταση «Ψάχνουμε σχήματα» και παρατίθενται έργα παιδιών με διάφορα σχήματα. Το ίδιο γίνεται και με το ανθρώπινο σχήμα. Οι φωτογραφίες των ίδιων των παιδιών που επεξεργάζονται το θέμα σε συνδυασμό με πρωτότυπα και εντυπωσιακά έργα που έχουν φτιάξει τα παιδιά ενθαρρύνουν το μικρό μαθητή και του εξηγούν τυχόν απορίες του. Παράλληλα δίνουν ιδέες στο δάσκαλο για να επεξεργαστεί ένα παρόμοιο θέμα με τους μαθητές του. Για την αντίστοιχη ενότητα στο τετράδιο του μαθητή υπάρχει διαθέσιμο κατάλληλο εικονιστικό υλικό με αντικείμενα έντονα σχηματοποιημένα. Δίπλα υπάρχει χώρος ώστε να σχεδιάζουν και να χρωματίζουν τα γεωμετρικά σχήματα που διακρίνουν στη δομή των πραγματικών αντικειμένων» (Σιγάλας, Γ.)

Η δεύτερη ενότητα, «Μικρός περίπατος στη φύση», βασίζεται στον 3^ο άξονα, «Θέμα», που αφορά τα ερεθίσματα που μπορεί να λάβει κάποιος από το φυσικό και δομημένο περιβάλλον. Έτσι, εισάγει τους μαθητές στο καινούριο θέμα, παρακινώντας τους να παρατηρήσουν και να συλλέξουν χρώματα, αντικείμενα και καταστάσεις του φυσικού περιβάλλοντος, ώστε να συνθέσουν τη δική τους ζωγραφιά. Στην ανάπτυξη αυτής της ενότητας συμβάλλουν και οι υπόλοιποι άξονες. Ο τίτλος του κεφαλαίου, δηλώνει ξεκάθαρα ότι θέμα του είναι τα λουλούδια που συναντούμε στη φύση (3ος άξονας). Βασικός στόχος του είναι «να αντιληφθούν τα παιδιά τη μεγάλη ποικιλία χρωμάτων και σχημάτων στις μορφές των λουλουδιών και να γνωρίσουν διαφορετικούς τρόπους έκφρασης» (βιβλίο δασκάλου Α' και Β' Δημοτικού, σελ. 37).

Εισάγει, λοιπόν, τους μαθητές στο θέμα μέσω εικόνων από λουλούδια. Με αφορμή αυτές τις εικόνες καλούνται να συμμετέχουν σε δραστηριότητες κατά τις οποίες θα δημιουργήσουν τα δικά τους λουλούδια (4ος άξονας) από χρωματιστά χαρτιά (γκοφρέ και γλασέ), χαρτόκουτες, ξυλάκια, σύρμα, εφημερίδες (1ος άξονας) και θα φτιάξουν τη δική τους θεατρική παράσταση με λουλούδια, πράγμα που εξυπηρετεί τη διαθεματικότητα με το μάθημα της Θεατρικής Αγωγής. Τέλος, οι μαθητές έρχονται σε επαφή με την παραδοσιακή και σύγχρονη τέχνη (5ος άξονας) μέσω της επίσκεψης

τους σ' ένα λαογραφικό μουσείο, στο οποίο θα μπορέσουν να παρατηρήσουν πήλινα σκεύη, διακοσμημένα με λουλούδια και έπειτα με τη δημιουργία δικών τους σκευών από πλαστελίνη και διακοσμημένα με λουλούδια με τη βοήθεια τεμπερών και πινέλων (1ος άξονας). Όσον αφορά τη μοντέρνα τέχνη, τη σχετική με λουλούδια, οι μαθητές παρατηρούν πίνακες του Βαν Γκογκ, «Ηλιολούλουδα», του Γουόρχολ, «Λουλούδια», του Χατζηκυριάκου Γκίκα, «Ηλιοι και καφασωτά» και του Νόλντε, «Κόκκινες παπαρούνες», συζητούν γι' αυτούς και αναζητούν άλλα συναφή έργα, αναπτύσσοντας έτσι το λεξιλόγιό τους το σχετικό με την τέχνη (5ος και 6ος άξονας).

Το Β3 κεφάλαιο ασχολείται με τον άνθρωπο και συγκεκριμένα με τα πρόσωπα των ανθρώπων. Συνδέει τρία διαφορετικά είδη τέχνης, δηλαδή την ποίηση, τον κινηματογράφο και τη ζωγραφική, με βασικό στοιχείο και των τριών τεχνών να είναι τα πρόσωπα και οι άνθρωποι. Βασικός στόχος του είναι «να παρατηρήσουν τα παιδιά πρόσωπα στο φυσικό περιβάλλον, σε παιδικές ζωγραφιές και σε δημιουργήματα μεγάλων καλλιτεχνών. Να εντοπίσουν τα βασικά χαρακτηριστικά των προσώπων (μύτη, μάτια, στόμα κ.λπ.) να ανακαλύψουν το ρόλο που αυτά «παίζουν» στην απόδοση της έκφρασης και του συναισθήματος και να εξασκηθούν βιωματικά» (1ος,2ος,3ος,4ος,5ος και 6ος άξονας) (βιβλίο δασκάλου Α' και Β' Δημοτικού, σελ. 41). Το εισαγωγικό ερέθισμα (1η φάση) δίνεται με το ποίημα του Γ. Ρίτσου, «Αν όλα τα παιδιά της γης», και με εικόνες προσώπων παιδιών διαφορετικών φυλών. Έπειτα, «προχωρά» στο χώρο του κινηματογράφου (2η φάση) με εικόνες του Τσάρλι Τσάπλιν, και συγκεκριμένα του προσώπου του με διάφορες εκφράσεις. Οι παραπάνω εικόνες βοηθούν τα παιδιά να κατανοήσουν τη σημασία που έχουν τα χαρακτηριστικά του προσώπου στην απόδοση της έκφρασης. Τέλος, (3η φάση) δίνονται εικόνες από έργα ζωγραφικής τριών καλλιτεχνών, ένα έργο από κάθε καλλιτέχνη, του Γ. Ιακωβίδη, «Κορίτσι που γελά», του Ντιμπιφέ, «Πρόσωπο» και του Πικάσο, «Το κοριτσάκι με τη βάρκα» (βιβλίο δασκάλου Α' και Β' Δημοτικού, σελ. 44).

Οι αστερισμοί και οι πλανήτες αποτελούν το θέμα αυτού του κεφαλαίου. Όλο το κεφάλαιο απαρτίζεται από εικόνες του διαστήματος. Βασικός του στόχος είναι οι μαθητές «να εμπνευστούν από την ομορφιά του διαστήματος και με αφορμή την ενότητα αυτή να μάθουν περισσότερες πληροφορίες για τη γη, τους πλανήτες και τα' αστέρια» (βιβλίο δασκάλου Α' και Β' Δημοτικού, σελ. 45). Εισαγωγικό ερέθισμά του αποτελεί ένα απόσπασμα από το διήγημα του Μενέλαου Λουντέμη «Ένα παιδί

μετράει τα' άστρα». Έτσι παρακινεί τους μαθητές να ζωγραφίσουν τον ουρανό και το διάστημα. Έπειτα, επικεντρώνει την προσοχή των παιδιών στον πλανήτη γη, δηλαδή τα παιδιά παρατηρούν στις εικόνες το πώς φαίνεται η γη από το διάστημα, πως φαίνονται τα φώτα των μεγάλων πόλεων. Με αφορμή αυτές τις εικόνες, ζωγραφίζουν τα ίδια τα παιδιά τη γη. 35 Επιπλέον, με αφορμή το έργο του Μποέτι, «Η γη με σημαίες», ζωγραφίζουν τη δική τους φανταστική σημαία, τη σημαία της γης. Τέλος, ζωγραφίζουν δικούς τους πλανήτες και κάνουν κατασκευές, όπως πυραύλους κ.λπ., όπως ο ζωγράφος- καλλιτέχνης Χρήστος Μπουρονίκος, που αναφέρεται μέσα στο Β.Μ. της Α' και Β' Δημοτικού, στο συγκεκριμένο κεφάλαιο (βιβλίο βαθιτή Α' και Β' Δημοτικού, σελ. 47). Το θέμα «Διάστημα» ολοκληρώνεται μέσω των δραστηριοτήτων του Τ.Ε., που είναι εμπνευσμένες από τις εικόνες του διαστήματος που βλέπουν οι αστρονόμοι και από ένα απόσπασμα του βιβλίου, του Αντουάν Ντε Σαιν Εξυπερύ, «Ο Μικρός Πρίγκιπας» (βιβλίο δασκάλου Α' και Β' Δημοτικού, σελ. 48). Η δεύτερη ενότητα ολοκληρώνεται με το πέμπτο κεφάλαιο, το οποίο αναφέρεται στα αντικείμενα που συναντά κανείς στο φυσικό περιβάλλον (3ος άξονας). Στόχος του είναι οι μαθητές «να παρατηρούν προσεκτικά τη φύση και να ανακαλύπτουν μικρά και ασήμαντα υλικά για τις δημιουργίες τους» (βιβλίο δασκάλου Α' και Β' Δημοτικού, σελ. 50). Παρακινεί, λοιπόν, τους μαθητές να κάνουν έναν περίπατο στη φύση, να συλλέξουν διάφορα μικρά αντικείμενα, π.χ. πέτρες, κοχύλια, κλαδιά κ.λπ. (1ος άξονας), που θα αποτελέσουν τα υλικά για τα δικά τους έργα, έργα που θα γίνουν είτε πάνω στην άμμο είτε απλά έργα όπως κολάζ κ.λπ. (4ος άξονας). Τα αντικείμενα αυτά, με τα σχήματα και τα χρώματα που έχουν (2ος άξονας), θα δώσουν μια φυσική ομορφιά στα έργα τους. Τέλος, παρατηρούν και σχολιάζουν εικόνες από τα έργα του Ρόμπερτ Σμίθσον, τα οποία έχουν δημιουργηθεί στην επιφάνεια μιας ακτής και στη θάλασσα, από αντικείμενα της φύσης (5ος και 6ος άξονας) (βιβλίο μαθητή Α' και Β' Δημοτικού, σελ. 51).

Από την περιγραφή των κεφαλαίων της δεύτερης ενότητας γίνεται φανερό πως η ενότητα αυτή ασχολείται με όλα τα στοιχεία της φύσης (3ος άξονας) και προάγει τη φαντασία και τη δημιουργικότητα των μαθητών. Εκτός από το γεγονός, ότι μαθαίνουν νέα πράγματα γύρω από την τέχνη, π.χ. δημιουργία έργων με νέα υλικά, μέσα και τεχνικές, όπως αντικείμενα παρμένα από τη φύση, γνωρίζουν νέες μορφές εικαστικών τεχνών, όπως το έργο του Ρόμπερτ Σμίθσον στη θάλασσα, προσωπογραφίες κ.λπ. και διευρύνουν τους πνευματικούς τους ορίζοντες πάνω σε

πολλούς τομείς, μιας και η ενότητα χαρακτηρίζεται από διαθεματικότητα. Ολόκληρη η ενότητα συνδέεται διαθεματικά με τα εξής μαθήματα:

1) Γλώσσα: Οι μαθητές παρατηρώντας, περιγράφοντας έργα σπουδαίων καλλιτεχνών και ορισμένες φορές επινοώντας δικούς τους τίτλους για τα έργα αυτά, αναπτύσσουν τον προφορικό τους λόγο. Επιπλέον, εμπλουτίζουν το λεξιλόγιο και τις γνώσεις τους με νέους όρους, όπως παλέτα, εκθέματα, προσωπογραφία, γαλαξίας, διάστημα και τέχνη της γης κ.λπ. 2) Μαθηματικά: Οι μαθητές κατά την εκπόνηση των δικών τους έργων έρχονται σε επαφή με μαθηματικές έννοιες, όπως γραμμές, σχήματα, μεγέθη, συμμετρία, χρονική μεταβολή, μετρήσεις. Αρχικά, οι συγκεκριμένες έννοιες παίρνουν σάρκα και οστά, μέσω του φυσικού περιβάλλοντος, στο οποίο δρουν οι μαθητές. Οι μαθητές θα πρέπει να τις κατανοήσουν και τέλος να τις αξιοποιήσουν, για να τις εμπεδώσουν μέσα από τα δικά τους έργα. 3) Μελέτη Περιβάλλοντος: Εφόσον θέμα της δεύτερης ενότητας είναι η φύση, δηλαδή βασίζεται στον 3ο άξονα, «Θέμα», το μάθημα της Μελέτης Περιβάλλοντος συμβάλλει αρκετά στην ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος. Οι μαθητές μελετούν και έπειτα δημιουργούν μορφές ζώων, π.χ. ψαριών, πεταλούδων, φυτά, κυρίως λουλούδια, ανθρώπους, τη γη, το διάστημα κι όλα αυτά χρησιμοποιώντας, όπου μπορούν φυσικά, υλικά που τα συλλέγουν κατευθείαν από τη φύση. 4) Φυσική Αγωγή: Οι μαθητές μαθαίνουν να εκφράζονται ελεύθερα, όχι μόνο μέσα στην τάξη, αλλά και κατά τους περιπάτους που κάνουν για να εξερευνήσουν τη φύση. Έτσι τους δίνεται η ευκαιρία να κινηθούν ελεύθεροι, να εξερευνήσουν, να οργανώσουν μόνοι τους δραστηριότητες, να χορέψουν, να τρέξουν, να παίξουν κ.λπ. 5) Μουσική και Θεατρική Αγωγή: Οι μαθητές δημιουργούν τα δικά τους τραγούδια και μικρές θεατρικές παραστάσεις για να εξυμνήσουν την ομορφιά της φύσης (βλ. βιβλίο δασκάλου Α΄ και Β΄ Δημοτικού, σελ. 33- 53).

Στην Τρίτη ενότητα, «Και άλλες ιδέες για δημιουργία», αναπτύσσεται ο 4ος άξονας, «Μορφές Εικαστικών Τεχνών», με τη βοήθεια του 1ου άξονα, «Εξοικείωση με απλά υλικά, μέσα και τεχνικές». Οι μαθητές, σε κάθε κεφάλαιο αυτής της ενότητας, αρχικά, γνωρίζουν ένα είδος, από τα διάφορα είδη εικαστικών τεχνών που υπάρχουν, 38 και έπειτα δημιουργούν τα δικά τους έργα, που είναι αντίστοιχα αυτού του είδους που έμαθαν, με τα διάφορα υλικά, μέσα και τεχνικές που ήδη έχουν γνωρίσει. Έτσι, λοιπόν, η ενότητα Γ προϋδεάζει τους μαθητές για το θέμα που πραγματεύεται με το παρακάτω κείμενο: «Πολύχρωμα χαρτιά για τα κολάζ , σχέδια με μολύβια και

κάρβουνα, πηλός και πλαστελίνη για τα μικρά γλυπτά, τυπώματα και στένσιλ με πλούσια χρώματα, παιχνίδια που κινούνται: Αυτές είναι οι προτάσεις μας για νέες δημιουργίες. Φαντάσου με πόσους τρόπους θα μπορούσες να φτιάξεις ένα λουλούδι, ένα πρόσωπο και όλο τον κόσμο γύρω σου» (βιβλίο μαθητή Α΄ και Β΄ Δημοτικού, σελ. 53). Συνεπώς, ενημερώνει και προετοιμάζει τους μαθητές για τις μορφές εικαστικών τεχνών που πρόκειται να γνωρίσουν σε αυτήν την ενότητα και οι οποίες είναι το σχέδιο, το κολάζ (του οποίου στοιχεία έχουν εισαχθεί ήδη σε προηγούμενες ενότητες), τα γλυπτά (γλυπτική), τα αιωρούμενα παιχνίδια και το λεγόμενο είδος ζωγραφικής «Νεκρή φύση» και πιο συγκεκριμένα την απεικόνιση φρούτων.

Κεφάλαιο Γ1: Στο εργαστήρι του Δημήτρη Μυταρά

Βασικός στόχος αυτού του κεφαλαίου είναι «να γνωρίσουν τα παιδιά το Δημήτρη Μυταρά και το έργο του και με αφορμή τα σχέδια του καλλιτέχνη να γνωρίσουν το κάρβουνο ως υλικό και να δημιουργήσουν με αυτό.» (βιβλίο δασκάλου Α΄ και Β΄ Δημοτικού, σελ. 54). Έπειτα, με αφορμή την ιδιαίτερη αγάπη του καλλιτέχνη για το σχέδιο, όπως δηλώνει και ο ίδιος, οι μαθητές γνωρίζουν το κάρβουνο σαν υλικό (1ος άξονας) και την τεχνική του σχεδίου (4ος άξονας) (βιβλίο μαθητή Α΄ και Β΄ Δημοτικού, σελ. 55).

Κεφάλαιο Γ2: Μικρά γλυπτά

Βασικός στόχος αυτού του κεφαλαίου είναι οι μαθητές να γνωρίσουν τον πηλό και άλλα υλικά (χαρτοπολτό, πλαστελίνη) και να πλάθουν μορφές με αυτά. (βιβλίο δασκάλου Α΄ και Β΄ Δημοτικού, σελ. 57). Το κεφάλαιο ξεκινά με εικόνες από γλυπτά παιδιών από άμμο και χιόνι, δηλαδή εικόνες από την καθημερινή ζωή και από την τέχνη μέσα σ' αυτήν (3ος άξονας). Έπειτα, παραθέτει εικόνες από πήλινα γλυπτά, γλυπτά της αρχαιότητας και παιδικά γλυπτά (5ος και 6ος άξονας), παρακινώντας έτσι τα παιδιά να δημιουργήσουν τα δικά τους πήλινα γλυπτά, να επεξεργαστούν τον πηλό, να αντιληφθούν την ομοιότητα και τη διαφορά μεταξύ πηλού και πλαστελίνης, να χρωματίσουν τα έργα τους για να γνωρίσουν καλύτερα αυτό το υλικό (1ος, 2ος και 4ος άξονας) (βιβλίο μαθητή Α΄ και Β΄ Δημοτικού, σελ. 58-59 και τετράδιο εργασιών Α΄ και Β΄ Δημοτικού, σελ. 33). Τέλος, τα παιδιά μαθαίνουν να φτιάχνουν χαρτοπολτό και με αυτόν να δημιουργούν κούκλες για κουκλοθέατρο (1ος, 2ος και 4ος άξονας).

Κεφάλαιο Γ3: Αιωρούμενα παιχνίδια

Το κεφάλαιο αυτό παρουσιάζει μια μορφή των εικαστικών τεχνών, ίσως όχι τόσο γνωστή στο ευρύ κοινό, τα αιωρούμενα αντικείμενα (4ος άξονας). Βασικός στόχος είναι, οι μαθητές «μέσα από την κατασκευή ενός αιωρούμενου αντικειμένου να δουν πως εφαρμόζεται η έννοια της ισορροπίας σε σύγχρονα έργα τέχνης.» (βιβλίο δασκάλου Α΄ και Β΄ Δημοτικού, σελ. 61). Αφόρμηση, για την ανάπτυξη του θέματος, αποτελούν εικόνες από την καθημερινή ζωή, που εξηγούν τις έννοιες της βαρύτητας και της ισορροπίας, π.χ. ισορροπία φορτίου, ζυγαριά, γερανός (3ος άξονας). Αφού κατανοήσουν τις παραπάνω έννοιες, που στη διαδικασία αυτή συντελούν και οι ασκήσεις του Τ.Ε. Α΄ και Β΄ Δημοτικού, του συγκεκριμένου κεφαλαίου, φτιάχνουν τις δικές τους αιωρούμενες κούκλες, δηλαδή «μαριονέτες», από διάφορα υλικά, όπως πλαστικά πιάτα, μπουκάλια, πλαστικές σακούλες, ξύλα, κοχύλια, κουκουνάρια κ.λπ. και με κλωστές δένουν τα χέρια, τα πόδια και το κεφάλι, ώστε να μπορούν να ισορροπήσουν (1ος άξονας) (τετράδιο εργασιών Α΄ και Β΄ Δημοτικού, σελ. 34-35). Παρομοίως δρουν, ώστε να δημιουργήσουν τη δική του αιωρούμενη πολιτεία. Τέλος, μέσω του κεφαλαίου, έρχονται σε οπτική επαφή με τα αιωρούμενα έργα δύο καλλιτεχνών, του Κάλντερ και του Ζογγολόπουλου. Βλέπουν, λοιπόν, δύο έργα του Κάλντερ στο Β.Μ., τα «Κεραία με μπλε και κόκκινα σημεία» και «Χωρίς τίτλο» και ακόμα ένα στο Τ.Ε., το «Οριζόντιο κίτρινο» και ένα έργο του Ζογγολόπουλου στο Β.Μ., το «Εγκατάσταση» (βιβλίο δασκάλου Α΄ και Β΄ Δημοτικού, σελ. 64). Τους δίνεται, έτσι, η δυνατότητα και η ευκαιρία να συζητήσουν για το νέο αυτό είδος της τέχνης που γνώρισαν, να σχολιάσουν τα έργα αυτών των δύο καλλιτεχνών και να εκφράσουν την προτίμησή τους και γενικά τη γνώμη τους γι' αυτό (5ος και 6ος άξονας).

Κεφάλαιο Γ4: Παιχνίδια με τον άνθρωπο

Το τέταρτο κεφάλαιο της τρίτης ενότητας θα μπορούσε, ίσως, να χαρακτηριστεί ως επαναληπτικό, αφού σ' όλη την έκτασή του αναπτύσσονται περαιτέρω ορισμένες μορφές εικαστικών τεχνών (4ος άξονας) που έχουν γνωρίσει ως τώρα οι μαθητές. Συγκεκριμένα, οι μαθητές εξασκούνται στην τέχνη της ζωγραφικής, του κολάζ, του στένσιλ, των τυπωμάτων και της πλαστικής, εφαρμόζοντας όλα αυτά που έμαθαν. Παράλληλα, ο τρόπος διεξαγωγής αυτού του μαθήματος προάγει την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία- μάθηση, εφόσον οι μαθητές καλούνται να χωριστούν σε τρεις ομάδες, ώστε η κάθε ομάδα να δημιουργήσει ανθρώπινες μορφές μ' έναν διαφορετικό τρόπο. Στόχος, λοιπόν, του κεφαλαίου είναι «να δημιουργήσουν τα

παιδιά με ποικιλία τεχνικών και μέσων και ν' αντιληφθούν ότι στην τέχνη δεν υπάρχει μόνο ένας τρόπος έκφρασης και δημιουργίας.» (βιβλίο δασκάλου Α' και Β' Δημοτικού, σελ. 66). Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου, οι μαθητές χωρίζονται σε τρεις ομάδες. Η πρώτη ομάδα δημιουργεί ανθρώπινες μορφές, χρησιμοποιώντας την τεχνική του κολάζ, δηλαδή κάνουν σ' ένα χαρτόνι το περίγραμμα ορισμένων συμμαθητών τους, που βρίσκονται σ' αυτήν την ομάδα, απλώνουν κόλλα στο εσωτερικό και το γεμίζουν με μικρά χάρτινα κομμάτια. Η δεύτερη ομάδα φτιάχνει ανθρώπινα σώματα με χαρτοπολτό, όπως το διδάχθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο και με χαρτόνια (1ος άξονας), που τα κόβουν σε μικρά και μεγάλα σχήματα και τα χρωματίζουν (2ος άξονας), για να φτιάξουν το σώμα. Η τρίτη ομάδα χρησιμοποιεί χοντρά χαρτόνια, φελλούς, σφουγγαράκια, μπατονέτες, κουτάκια (1ος άξονας), για να φτιάξει στάμπες και να δημιουργήσει ανθρωπάκια με τυπώματα. Επίσης, φτιάχνει και με στένσιλ πολλά σχήματα, ώστε τοποθετώντας τα κατάλληλα, να σχηματίζουν ανθρώπινες μορφές, που έπειτα μπορούν να τα χρωματίζουν. Τέλος, οι τρεις ομάδες συνεργάζονται για να δημιουργήσουν ένα κοινό έργο με ανθρώπινες μορφές, συνδυάζοντας τις τεχνικές και τις μορφές εικαστικών τεχνών, με τις οποίες εργάστηκαν προηγουμένως.

Κεφάλαιο Γ5: Μια ιστορία για φρούτα

Στόχος αυτού του κεφαλαίου είναι «να δημιουργήσουν τα παιδιά με ποικιλία τεχνικών και μέσων και ν' αντιληφθούν ότι στην τέχνη δεν υπάρχει μόνο ένας τρόπος έκφρασης και δημιουργίας.» (βιβλίο δασκάλου Α' και Β' Δημοτικού, σελ. 69). Από το στόχο του μαθήματος, γίνεται φανερό πως τα παιδιά καλούνται να χρησιμοποιήσουν πολλές τεχνικές, πολλά υλικά και μέσα (1ος άξονας), όπως και στο προηγούμενο κεφάλαιο, ώστε να δημιουργήσουν, ποικιλοτρόπως, έργα με φρούτα, αυτή τη φορά αντί για ανθρώπινες μορφές (4ος άξονας). Πρώτα ζωγραφίζουν με πολλά χρώματα (2ος άξονας) φρούτα. Έπειτα, βλέπουν στο Β.Μ και στο Τ.Ε της Α' και Β' Δημοτικού, από το συγκεκριμένο κεφάλαιο, έργα μεγάλων καλλιτεχνών και συζητούν γι' αυτά (5ος και 6ος άξονας) και τα οποία έχουν σα θέμα τους τα φρούτα, τη λεγόμενη «Νεκρή φύση» και αυτά είναι τα εξής: - «Ο μικρός κλέφτης» και «Το παιδί με τα κεράσια» του Περικλή Πανταζή - «Καρπούζι», «Ρόδι», «Πορτοκάλι» και «Λεμόνι» της Φωτεινής Στεφανίδη - «Λεμόνια, πορτοκάλια και ρόδο» του Φρανσίσκο Θουρμπάραν - «Μήλα και πορτοκάλια» του Πολ Σεζάν - «Still Life» του Martinus Nellijs - «Dessert» του Pieter de Ringh - «Οι τέσσερις εποχές» του Γιάννη

Τσαρούχη - «Βραβευμένο μήλο» και «Φρούτο που υποφέρει» του Πάουλ Κλέε (βιβλίο δασκάλου Α΄ και Β΄ Δημοτικού, σελ. 73). Τέλος, παίρνοντας αφορμή από το έργο ενός ακόμη καλλιτέχνη, που αποτελείται από μικρά χάρτινα γλυπτά φρούτων, οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να δημιουργήσουν φρούτα με διάφορους τρόπους, π.χ. με χαρτιά, με χαρτοπολτό, με χρωματιστές κλωστές, με στένσιλ, με τυπώματα κ.λπ. (1ος και 4ος άξονας).

Ενότητα Δ

Η τέταρτη και τελευταία ενότητα του βιβλίου Εικαστικών της Α΄ και Β΄ Δημοτικού, που έχει ως τίτλο «Ταξίδια στο φανταστικό κόσμο των δημιουργών», αναπτύσσεται με βάση τον 5ο άξονα, «Έργα Τέχνης», δηλαδή προσεγγίζει τα έργα διάφορων δημιουργών. Οι μαθητές γνωρίζουν τους δημιουργούς- καλλιτέχνες και τα έργα τους, συζητούν για τα έργα αυτά, αλλά και για τους ίδιους, εκφέρουν τη γνώμη τους και εκφράζουν τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους, χρησιμοποιώντας απλούς όρους της τέχνης (6ος άξονας). Στο τέλος δημιουργούν τα δικά τους έργα (1ος, 2ος, 3ος, 4ος άξονας) επηρεασμένοι από τους καλλιτέχνες αυτούς. Το Β.Μ. Α΄ και Β΄ Δημοτικού παρουσιάζει αυτή τη γνωριμία με τους δημιουργούς και τα έργα τους ως ένα μαγικό ταξίδι με χρώματα, όνειρα, φανταστικές χώρες, μακρινές θάλασσες, πολύχρωμους ωκεανούς και παρουσιάζει την τέχνη ως μία όμορφη χώρα (βιβλίο μαθητή Α΄ και Β΄ Δημοτικού, σελ. 75).

Ενότητα Δ1: Ταξίδια με το ζωγάφο της χαράς και του ονείρου

Στόχος του κεφαλαίου είναι «να γνωρίσουν τα παιδιά το σύγχρονο καλλιτέχνη Αλέξη Ακριθάκη και το έργο του και να δημιουργήσουν πρωτότυπες κατασκευές με απλά υλικά.» (βιβλίο δασκάλου Α΄ και Β΄ Δημοτικού, σελ. 75). Αρχικά, οι μαθητές έρχονται σε επαφή με τέσσερα έργα του Αλέξη Ακριθάκη, τα οποία είναι το «Αεροπλάνο», «Πολλές βαλίτσες», «Χάρτης» και «Βαλίτσα με ρόδες» (βιβλίο δασκάλου Α΄ και Β΄ Δημοτικού, σελ. 77). Τα παραπάνω έργα χαρακτηρίζονται από μπόλικη φαντασία, από πληθώρα κυρίως φωτεινών και λιγότερο σκοτεινών χρωμάτων και παραπέμπουν σε μακρινά ταξίδια αφού όλα σχετίζονται με μεταφορικά μέσα και βαλίτσες. Αφού, λοιπόν, τα περιεργαστούν, συζητούν 'πάνω' σ' αυτά και καλούνται να φτιάξουν μια ιστορία για ένα φανταστικό ταξίδι που θα ήθελαν να κάνουν, συμβάλλοντας έτσι η συγκεκριμένη δραστηριότητα στην ανάπτυξη της φαντασίας και της περιγραφικής τους ικανότητας και στην ελεύθερη έκφραση των συναισθημάτων τους.

Τέλος, οι μαθητές δημιουργούν τα δικά τους κολάζ και άλλου είδους χειροτεχνίες, για παράδειγμα αερόστατα, τρένα, βαλίτσες κ.λπ., επηρεασμένοι από τα έργα του 45 καλλιτέχνη, χρησιμοποιώντας πολλά και διαφόρου μεγέθους σχήματα, χρώματα, γραμμές και υλικά (1ος και 2ος άξονας).

Ενότητα Δ2: Άνθρωποι στη σειρά

Βασικός στόχος του κεφαλαίου είναι «να γνωρίσουν τα παιδιά το Γιάννη Γαΐτη και το έργο του, να ευαισθητοποιηθούν και να εκφράσουν τις απόψεις και τα συναισθήματά τους.» (βιβλίο δασκάλου Α΄ και Β΄ Δημοτικού, σελ. 79). Βλέποντας πέντε έργα του Γ. Γαΐτη, «Γενικές μεταφορές», «Εις επίσκεψιν», «Η παρέλαση», «Ο άνθρωπος με το ποδήλατο» και «Λεπτομέρεια από το αεροπλάνο» και συζητώντας γι' αυτά, γνωρίζουν τον καλλιτέχνη και εκφράζουν την άποψή τους και τα συναισθήματά τους γι' αυτά και για τον ίδιο τον καλλιτέχνη. Χαρακτηριστικό γνώρισμα των έργων του είναι ένας άνθρωπος που επαναλαμβάνεται και αυτός είναι ο λόγος που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ο ήρωας των έργων του. Καλούνται, λοιπόν, οι μαθητές να δημιουργήσουν το δικό τους ήρωα και με την τεχνική του στένσιλ (1ος άξονας) να τον αποτυπώσουν πολλές φορές. Έπειτα, κάνουν το ίδιο και με άλλα πράγματα, όπως καπέλα, ρόδες, τρένα, ποδήλατα, αεροπλάνα κ.λπ. φτιάχνοντας έτσι τις δικές τους χάρτινες δημιουργίες. Επίσης, έχουν τη δυνατότητα να φτιάξουν από χαρτόνι (1ος άξονας) ίδιου τύπου στολές και μπαίνοντας στη σειρά να αποτελέσουν οι ίδιοι ένα εικαστικό έργο, παρόμοιο με αυτό του Γαΐτη.

Ενότητα Δ3: Καράβι που ταξιδεύει στο άπειρο

Το παρόν κεφάλαιο συνδυάζει την τέχνη του Α. Ακριθάκη με αυτήν του Γ. Γαΐτη και παρακινεί τους μαθητές να φτιάξουν το δικό τους έργο με τα βασικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν τα έργα των δύο καλλιτεχνών. Η διάρθρωση αυτού του κεφαλαίου δηλώνει πως στόχος του είναι «να δημιουργήσουν τα παιδιά «παντρεύοντας» το έργο του Α. Ακριθάκη και του Γ. Γαΐτη και να κατανοήσουν μέσα από το παιχνίδι τους διαφορετικούς τρόπους έκφρασης των δύο καλλιτεχνών.» (βιβλίο δασκάλου Α΄ και Β΄ Δημοτικού, σελ. 83). Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου, λοιπόν, οι μαθητές καλούνται να αρκεστούν σε μία εικόνα, την εικόνα που εμφανίζεται παρακάτω, από την οποία αποτελείται ολόκληρο το τρίτο κεφάλαιο και περιλαμβάνει ένα καράβι με όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά στοιχεία της τέχνης του Ακριθάκη και του Γαΐτη. Με την προϋπόθεση ότι οι μαθητές έχουν ήδη παρατηρήσει και συζητήσει για τα

χαρακτηριστικά της τέχνης των δύο δημιουργών και τους έχουν γνωρίσει στα δύο προηγούμενα κεφάλαια, τώρα θα πρέπει να παρατηρήσουν την εικόνα του παρόντος κεφαλαίου, να την περιγράψουν, να ανακαλύψουν σ' αυτήν τα βασικά στοιχεία της τέχνης των παραπάνω δημιουργών και να τα απομονώσουν για να μπορέσουν με τα ίδια στοιχεία να συνθέσουν το δικό τους έργο, εφάμιλλο με αυτό της εικόνας. Τα στοιχεία αυτά που αντλήθηκαν από τα έργα του Ακριθάκη και του Γαΐτη, για να συνθέσουν το έργο των παιδιών στην εικόνα και να βοηθήσουν και τους υπόλοιπους μαθητές να δημιουργήσουν τα δικά τους έργα, είναι βαλίτσες, στολές, ένας ήρωας που επαναλαμβάνεται κ.λπ. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με μία δραστηριότητα, που προάγει τη φαντασία των μαθητών και αναπτύσσει τον γραπτό λόγο, μιας και οι μαθητές θα πρέπει να γράψουν μια ιστορία με δοσμένες, από το Β.Μ., λέξεις που χαρακτηρίζουν τα έργα των δύο καλλιτεχνών, όπως Ελλάδα, σημαίες, βαλίτσες, θάλασσα, επιβάτες και περιπέτεια (βιβλίο μαθητή Α' και Β' Δημοτικού, σελ. 82).

Ενότητα Δ4: Το ραντεβού των σκουπιδιών

Βασικός στόχος του κεφαλαίου είναι «να γνωρίσουν τα παιδιά το σύγχρονο καλλιτέχνη Βασίλη Σκυλάκο και το έργο του και να κατανοήσουν ότι μπορούν να δημιουργήσουν πρωτότυπες κατασκευές με σκουπίδια και χαλασμένα παιχνίδια.» (βιβλίο δασκάλου Α' και Β' Δημοτικού, σελ. 85). Αρχικά, οι μαθητές παρατηρούν ένα έργο του Β. Σκυλάκου, «Χωρίς τίτλο», που αποτελείται από χρωματιστά, σπασμένα παιχνίδια, σκουπίδια και άλλα «άχρηστα» υλικά (5ος άξονας). Συζητούν για τις εντυπώσεις που τους δημιουργεί αυτό το έργο και του δίνουν έναν τίτλο, κάτι που τους βοηθά να προσεγγίσουν το συγκεκριμένο καλλιτεχνικό δημιούργημα και γενικά το πνεύμα της σύγχρονης σκέψης (6ος άξονας). Έπειτα, συλλέγουν και οι ίδιοι σκουπίδια και σπασμένα παιχνίδια και δημιουργούν το δικό τους έργο (1ος, 3ος, 4ος άξονας). Έτσι, έρχονται έμμεσα σε επαφή και με την ιδέα της ανακύκλωσης και μαθαίνουν πως τίποτα δεν είναι άχρηστο, εξυπηρετώντας έτσι το έργο της διαθεματικότητας. (Β.Μ.:83) Μια ακόμη γνώση που προσφέρει το συγκεκριμένο κεφάλαιο στους μαθητές είναι η αξιοποίηση και η μετατροπή των σκουπιδιών σε παιχνίδια και άλλες κατασκευές, εφόσον τους δίνει την ώθηση να παρατηρήσουν το σχήμα των σκουπιδιών και με τη βοήθεια της φαντασίας τους να δημιουργήσουν από αυτά ανθρωπάκια, ζώα, αυτοκίνητα, τρένα, φυτά κ.λπ. Παράδειγμα μιας τέτοιας δραστηριότητας που προάγει τη σκέψη, τη φαντασία και την αξιοποίηση των σκουπιδιών αποτελεί αυτή που βρίσκεται στο Τ.Ε. της Α' και Β' Δημοτικού και

ανήκει στο παραπάνω κεφάλαιο (βλ. τετράδιο εργασιών Α΄ και Β΄ Δημοτικού, σελ. 45). Η προαναφερθείσα δραστηριότητα καλεί τα παιδιά να προτείνουν τρόπους, με τους οποίους θα μπορέσουν να ξανά χρησιμοποιήσουν διάφορα άχρηστα υλικά για να φτιάξουν καινούριες δημιουργίες και άλλες χρήσιμες κατασκευές. Συμπερασματικά, με τη βοήθεια του κεφαλαίου αυτού αναπτύσσεται η φαντασία των παιδιών, εξασκείται το μυαλό τους στην εύρεση έξυπνων και πρακτικών λύσεων, όσον αφορά το θέμα της ανακύκλωσης και ταυτόχρονα βελτιώνεται ο προφορικός και γραπτός λόγος.

Ενότητα Δ5: Ο Πάουλ Κλέε μιλάει με ένα παιδί

Βασικός στόχος του κεφαλαίου είναι «να γνωρίσουν τα παιδιά τον καλλιτέχνη και δάσκαλο Πάουλ Κλέε και ένα μικρό μέρος του έργου του.» (βιβλίο δασκάλου Α΄ και Β΄ Δημοτικού, σελ. 88). Ο παραπάνω στόχος επιτυγχάνεται μέσω του διαλόγου μεταξύ του Π. Κλέε και ενός παιδιού, κατά τον οποίο το παιδί εκφράζει τα συναισθήματά του, τη γνώμη του και τις απορίες του για τα έργα του Κλέε, που εμπεριέχονται στο κεφάλαιο αυτό. Οι απορίες του παιδιού κινούνται γύρω από τις μορφές που έδωσε ο Κλέε στα πρόσωπα των έργων του, τα οποία σε καμία περίπτωση δε θυμίζουν τα πρόσωπα της πραγματικότητας. Επίσης, ρωτά να μάθει τις επιθυμίες του καλλιτέχνη και αναρωτιέται γιατί ορισμένα αντικείμενα στις ζωγραφιές του δεν αντιπροσωπεύουν την πραγματικότητα. Η απάντηση του καλλιτέχνη είναι σύντομη, περιεκτική και σαφής, αφού εξηγεί πως ένας πίνακας μπορεί να είναι ένα όνειρο (βιβλίο μαθητή Α΄ και Β΄ Δημοτικού, σελ. 87). Έπειτα, ο Κλέε, μέσα από τα έργα του δίνει στο παιδί την έννοια του ρυθμού, η οποία παίρνει σάρκα και οστά μέσα σε αυτά και τέλος δίνει πληροφορίες για την καλλιτεχνική του τάση από την παιδική του ηλικία μέχρι τη στιγμή της συζήτησης, εξηγώντας γιατί εκφράζεται με αυτόν τον τρόπο και τι υποδηλώνουν τα έργα του.

4.5. Συμπεράσματα- Αλλαγές που επιφέρουν τα σχολικά εγχειρίδια των Εικαστικών

Η ύπαρξη σχολικών εγχειριδίων για το μάθημα των Εικαστικών εγκαινιάζει μια νέα περίοδο για τη διδασκαλία του αντικειμένου στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. «Το μάθημα αποκτά ομοκεντρικό χαρακτήρα με διαβαθμισμένα στάδια δυσκολίας ανα τάξη. Κάθε κεφάλαιο ξεκινά από τα εύκολα, τα απλά και πιο προσιτά στις γνώσεις και τις εμπειρίες των μαθητών και σταδιακά εξελίσσεται με την ηλικιακή ανάπτυξη των μαθητών και τη βοήθεια του εκπαιδευτικού. Η συγγραφική ομάδα των νέων

βιβλίων θέτει υψηλούς στόχους για την ανάπτυξη ανώτερων δεξιοτήτων και την ανάδειξη πιο δύσκολων και σύνθετων έργων από τους ταλαντούχους μαθητές. Ειδικότερα για την Α΄ Δημοτικού, ο μαθητής έχει τη δυνατότητα να διακρίνει τα μορφικά στοιχεία και νοήματα μέσα από διαφορετικά έργα τέχνης, δηλ. να μάθει να διακρίνει, τι απεικονίζει το κάθε έργο μέσα από τη μορφή του, τις γραμμές, τα σχήματα και τα χρωματογράμματα» (Παναγόπουλος, *τα εκπαιδευτικά*, 103-104). Παρέχεται, επίσης η δυνατότητα στους μαθητές να εμπλέκονται ενεργά στο μάθημα σε ένα πλαίσιο που διακρίνεται από ρευστότητα και κινητικότητα. Με τον τρόπο αυτό η ίδια η σχολική τάξη μεταμορφώνεται στα μάτια του παιδιού από μονότονη και στατική σε αποκαλυπτική και δημιουργική. Επιπλέον, αναδεικνύεται, μέσα από τα νέα σχολικά εγχειρίδια η πληθώρα των εικαστικών εκφραστικών μέσων, τα οποία, χρήζουν προσοχής στην χρησιμοποίησή τους, ώστε να αποδώσουν το μέγιστο της αποδοτικότητάς τους. Με τον τρόπο αυτό ενισχύεται η φαντασία και η δημιουργικότητα των μαθητών. Το αντικείμενο των Εικαστικών μετουσιώνεται σε μια πρωτόγνωρη περιπέτεια για τους μαθητές με απρόσμενο αποτέλεσμα. Επιπλέον, ένας ακόμη τομέας στον οποίο αποδίδεται βαρύτητα είναι εκείνος της διαθεματικότητας. Τα Εικαστικά, μέσα από τα νέα διδακτικά εγχειρίδια, δεν αντιμετωπίζονται ως ένα απομονωμένο μαθησιακό αντικείμενο από τα υπόλοιπα με δικούς του κανόνες και σύμβολα αλλά αντίθετα αποδεικνύεται ότι η τέχνη υπάρχει σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής. Η γνώση για την τέχνη φαίνεται ενιαιοποιημένη με γνωστικές περιοχές μέσα από τα νέα διδακτικά εγχειρίδια οι οποίες βοηθούν το μαθητή να κατανοήσει και άλλα μαθήματα με μεγαλύτερη ευκολία. Σε αυτό το πλαίσιο ο μαθητής παράγει τις δικές του ιδέες και τις επεξεργάζεται με εικαστικές δραστηριότητες μέσω των νέων διδακτικών πακέτων, χωρίς να αντιμετωπίζονται ως μεμονωμένες δράσεις που επενδύουν ένα διαθεματικό πρόγραμμα, αλλά θεωρούνται μέρη ενός γενικότερου προγραμματισμού που λαμβάνει υπόψη τις αρχές και το σκοπό της αισθητικής αγωγής. Καταλυτικός, βέβαια, είναι ο ρόλος του εκπαιδευτικού στην μεταστροφή της διδασκαλίας του μαθήματος των Εικαστικών μέσα από τα νέα σχολικά εγχειρίδια. Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να είναι εμπνευστής της τάξης, να είναι το άτομο που δε θα δίνει έτοιμες λύσεις αλλά θα θέτει προβληματισμούς για σκέψη στους μαθητές. Ακόμη, θα πρέπει να καλλιεργήσει την αυτενέργεια των μαθητών και να ενισχύσει την ανάληψη πρωτοβουλιών από την πλευρά τους, η οποία καλό θα ήταν να απορρέει από τη δημιουργική ανταλλαγή απόψεων μέσα στην ομάδα. Η μοναδικότητα του μαθήματος των Εικαστικών έγκειται στο βιωματικό του

χαρακτήρα, καθώς το παιδί μπορεί να δημιουργεί και να εκφράζεται. Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να αντιμετωπίζει με σεβασμό τη χαρά για δημιουργία που έχουν οι μαθητές, να τη συντηρεί και να την καλλιεργεί, προσφέροντάς τους τροφή για νέα σχέδια. Δε θα μπορούσαμε να ολοκληρώσουμε την ενότητα αυτή παραγνωρίζοντας την πραγματικότητα που ισχύει στο σχολικό περιβάλλον για το μάθημα των Εικαστικών. Η Εικαστική Αγωγή θεωρείται μια διαδικασία ήσσονος σημασίας, ανέμελη και ψυχαγωγικού χαρακτήρα, ή ως μια ευκαιρία ολοκλήρωσης της ύλης κάποιων άλλων μαθημάτων. Παρατηρείται, λοιπόν, μια συστηματική υποβάθμιση της Τέχνης ως παιδαγωγικό μέσο, γεγονός που έχει αρνητικές επιπτώσεις στην εξέλιξη του ανθρώπου ως βιολογικής και κοινωνικής οντότητας και αυτό γιατί αλλοιώνεται και περιορίζεται η δημιουργική του δράση, με συνέπεια ορισμένες ικανότητες που χαρακτηρίζουν τον άνθρωπο να καταδικάζονται σε υπολειτουργία μέχρι και εξαφάνιση (Βεργιτσάκης, 1988: 27).

Η υποβάθμιση της Εικαστικής Αγωγής και της Τέχνης οφείλεται, επίσης, και στο γεγονός ότι ο δάσκαλος δεν έχει εκπαιδευτεί σε θέματα Τέχνης, επομένως είναι λογικό να αδυνατεί να διδάξει Τέχνη και πολύ περισσότερο μέσα από τα διδακτικά εγχειρίδια που διέπονται από μία νοοτροπία άγνωστη προς τη δική του. Ακόμη και σήμερα οι Τέχνες στο σχολείο αποτελούν δραστηριότητα δευτερεύουσας σημασίας, δε τους δόθηκε το πλαίσιο εκείνο το οποίο θα εγγύοταν την αποτελεσματική τους διδασκαλία, όπως εξειδίκευση δασκάλων, ο απαραίτητος χρόνος κτλ. (Παπαδόπουλος, 2007: 36).

Μάλιστα, ο Βεργιτσάκης, μέσα από μια σύντομη ιστορική αναδρομή που πραγματοποίησε για την ύπαρξη της Αισθητικής Αγωγής στο σχολείο, παρατήρησε ότι τα καλλιτεχνικά μαθήματα μειώνονται στο ωρολόγιο πρόγραμμα των σχολείων τόσο, όσο περισσότερο μιλάνε για την αναγκαιότητά τους.

Κλείνοντας σημειώνοντας ότι σύμφωνα με τον Εθνικό Οργανισμό για την Εκπαίδευση μέσω των Τεχνών στην Αγγλία (NAEA) : *«Η εκπαίδευση μέσω των Τεχνών προσφέρει στους νέους μοναδικές ευκαιρίες για εξερεύνηση και ανταλλαγή των εμπειριών τους και για υιοθέτηση των ανθρώπινων συνεπειών της κοινωνικής αλλαγής. Οποιαδήποτε προσπάθεια να αναπτύξει ακαδημαϊκές γνώσεις ή ικανότητες της κοινωνικής ζωής, χωρίς αναφορά στο συναίσθημα, στις ηθικές αξίες που προκαλούν τα*

συναισθήματα [...] καταδικάζει το νέο σε μία εκπαίδευση που συνεχίζει να αγνοεί τον πραγματικό του κόσμο [...]» (Παπαδόπουλος, 2007: 37).

Βιβλιογραφία

Argouin, I., (2000). Η καλλιτεχνική αγωγή στο σχολείο, μτφ. Καρρά Μαριλένα, Αθήνα: Νεφέλη.

Βάος, Α. (2008). Ζητήματα διδακτικής των εικαστικών τεχνών. Το καλλιτεχνικό εγχείρημα ως παιδαγωγική πράξη. Αθήνα: Τόπος.

Charpman, L. H. (1993). Διδακτική της τέχνης, μτφ. Λαπούρτας Ανδρέας, Αθήνα: Νεφέλη.

Dewey, J. (1934). *Art as Experience*. New York: The Berkeley Publishing Group.

Ζωγράφος, Θ., Μπέσσας, Δ., Μπέσσα, Ε. (2008). *Εικαστικά Α΄ και Β΄ Δημοτικού*, Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων

Ζωγράφος, Θ., Μπέσσας, Δ., Μπέσσα, Ε. (2007). *Εικαστικά Α΄ και Β΄ Δημοτικού. Βιβλίο Δασκάλου*, Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων

Ζωγράφος, Θ., Μπέσσας, Δ., Μπέσσα, Ε. (2009). *Εικαστικά Α΄ και Β΄ Δημοτικού. Τετράδιο Εργασιών*, Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων

Καψάλης, Γ.& Χαραλάμπους, Δ. (1995). *Σχολικά Εγχειρίδια- Θεσμική Εξέλιξη και Σύγχρονη Προβληματική*, Αθήνα: Έκφραση

Παπαδόπουλος, Σ. (2007). *Με τη γλώσσα του θεάτρου. Η διερευνητική δραματοποίηση στη διδασκαλία της γλώσσας*, Αθήνα: Κέδρος.

Robinson, K. (1995). *The Arts in Education: A Survey. Culture, Creativity and the Young*. Council of Europe.

Robinson, K. (1999). Οι τέχνες στο σχολείο. Αρχές, πρακτικές, προβλέψεις. (Α. Ζαφειρίου, Μεταφρ.) Αθήνα: Καστανιώτη

Unsworth, L. (2001). Teaching multiliteracies across the curriculum. Buckingham, Philadelphia: Open University Press.

Ηλεκτρονικές πηγές

Ανδριόπουλος, Γ. (χ.η.). *Αισθητική και Αγωγή.*

<https://sites.google.com/site/edureth/%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B1-%CE%B8%CE%AD%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/aisthetike-kai-agoge>

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 10/4/2016.

Barrett, J. (2006). Culture and the Arts in Education: A Review Essay. *International Journal of Education & the Arts*, 7 (Review 5), <http://www.ijea.org/v7r5/index.html>

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 22/4/2016.

Γραφάκου, Ε. & Λαμπίτση, Β. (2011). *Αξιοποίηση των εικαστικών τεχνών στην εκπαίδευση.*

<http://84.205.248.3/images/stories/ebook-epimorfotes/texnes/9.TEXNES.pdf>

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 8/5/2016.

Δούκας, Χ. (χ.η.). *Εισαγωγικό σημείωμα για τα Νέα Προγράμματα Σπουδών Υποχρεωτικής εκπαίδευσης.*

<http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps/%CE%95%CE%B9%CF%83%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CF%8C%20%CF%83%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CE%AF%CF%89%CE%BC%CE%B1.pdf>

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 17/7/2016.

Καλαφάτης, Ν. (2009). *Τα καλλιτεχνικά στην εκπαίδευση.*

<http://www.art-teachers.com/content/view/238/52/1/1/>

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 21/7/2016.

Κανελάκη – Κανάκη, Ρ. (2009). *Αισθητική αγωγή-μέσο μόρφωσης,*

<http://www.art-teachers.com/content/view/242/52/>

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 25/7/2016.

Μοσχονά-Καλαμάρα, Α.(2009). *Ο παιδαγωγικός χαρακτήρας της τέχνης και η θέση της στην εκπαίδευση σήμερα*, <http://www.art-teachers.com/content/view/204/53/>,

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 8/8/2016.

Μουρίκη, Α. (χ.η.). *Η σημασία της αισθητικής θεωρίας στην αισθητική αγωγή*.

<http://library.panteion.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/1215/3/mouriki.pdf>

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 12/8/2016.

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, σχολικά εγχειρίδια για το μάθημα των Εικαστικών

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-B102/565/3689,16074/>

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο: Διδακτικοί στόχοι μαθήματος Εικαστικών για την Α΄ και Β΄ Δημοτικού

<http://digitalschool.minedu.gov.gr/>

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο: Άξονες περιεχομένων μαθήματος Εικαστικών στις τάξεις Α΄ και Β΄

<http://www.pi-schools.gr/programs/depps/>

Παναγόπουλος, Α. (2012). Το Μάθημα των Εικαστικών με τα Νέα Βιβλία στο Δημοτικό Σχολείο. *Τα Εκπαιδευτικά*, τεύχος 103-104, σελ. 169-186.

Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.taekpaideutika.gr/ekp_103-104/13.pdf

Σιγάλας, Γ. (2013). *Τα Νέα Βιβλία του Μαθήματος των Εικαστικών*, Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:

http://www.edc.uoc.gr/~didgram/T_POL_pdf/SIGALAS.pdf

Τζαβάρας, Γ.(χ.η.). *Αισθητική αγωγή*.

<http://periodikoaisthag.webnode.com/>

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 13/8/2016.

Χρηστίδης, Κ. (χ.χ.). *Εικαστική αγωγή και διαθεματικές δραστηριότητες: Μεθοδολογικά ζητήματα*. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:

<http://www.edc.uoc.gr/~didgram/PDF/XRISTIDIS.pdf>

Επιστημονικά περιοδικά στα αγγλικά

Eisner, E. (2004). What Can Education Learn from the Arts about the Practice of Education? *International Journal of Education & the Arts*, Vol. 5, No. 4, Oct. 14.

Meeson, P. (1985) In search of child art *The British Journal of Aesthetics* 25(4), 362-371

Επιστημονικά περιοδικά στα ελληνικά

Βεργιστάκης, Γ. (1988). Αισθητική αγωγή στο σχολείο - συμπεράσματα από μια σύντομη ιστορική αναδρομή. *Εικαστική Παιδεία*, Τεύχος 5.